

Deltagardemokratins påverkan på det regionala beslutsfattandet

En fallstudie av Region Skånes arbete med medborgardialog

Abstract

There is no given answer to the question how participatory democracy activities affects the representative democracy. However, in an attempt to answer the question, this thesis use theories about democracy, influence of participatory activities and the roles of politicians in order to examine how citizen dialogues affects the decision making of politicians in Region Skåne (Sweden).

The theoretical analysis done on the empirical material gathered from surveys, documents and interviews, indicates that the citizen dialogues in Region Skåne can influence the decision making of the politicians in an indirect way. However, the indirect influence is limited, and the thesis indicates that the influence highly depends on individual politicians or parties pursuing an idea or question. The consequences of the way in which citizen dialogue affects the decision making of the politicians are understood very differently depending on which theoretical perspective is applied.

Based on the theoretical framework used, the thesis concludes that the citizen dialogues in Region Skåne are not a threat towards the representative democracy. Further research is needed to examine other factors that could answer the question, as well as to study other effects the non-party related political dialogue has on democracy.

Nyckelord: medborgardialog, deltagardemokrati, representativ demokrati, beslutsfattande, Region Skåne

Antal ord: 19 301

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställning.....	3
2	Tidigare forskning	4
3	Metod	9
3.1	Fallstudie	9
3.1.1	Avgränsningar och urval	10
3.2	Triangulering.....	11
3.3	Statistisk analys	12
3.4	Analysverktyg	13
3.5	Validitet, reliabilitet och intersubjektivitet.....	15
3.6	Material	17
3.6.1	Enkät.....	18
3.6.2	Dokument	20
3.6.3	Intervjuer	20
3.7	Etik	23
4	Teoretiskt ramverk	25
4.1	Deltagardemokratin och den representativa demokratin.....	25
4.1.1	Realister.....	26
4.1.2	Deltagardemokrater.....	27
4.2	Demokratiska deltagaraktiviteter	27
4.3	Politikers roller	28
4.4	Medborgardialogernas inflytande	29
4.5	Analysverktyg	31
4.5.1	Operationalisering av politikers roller.....	31
4.5.2	Operationalisering av medborgardialogernas inflytande	32
5	Statistiska resultat	35
5.1	Enkätundersökning.....	35
6	Medborgardialoger och beslutsfattandet	37
6.1	Den oförändrade politikrollen	37
6.2	Det kravfyllda inflytandet	39
7	Medborgardialoger och den representativa demokratin	44

8	Förslag till vidare forskning.....	48
9	Referenser.....	50
10	Bilagor.....	55
10.1	Enkät.....	55
10.2	Intervjuguide	56
10.3	Statistiska resultat.....	56

1 Inledning

”All offentlig makt i Sverige utgår från folket. Den svenska folkstyrelsen bygger på fri åsiktsbildning och på allmän och lika rösträtt. Den förverkligas genom ett representativt och parlamentariskt statskick och genom kommunal självstyrelse.” (RF 1 kap. 1 §). Så lyder de första meningarna i regeringsformen. Makten utgår från folket. Allmän och lika rösträtt. Förverkligas genom ett representativt och parlamentariskt statskick.

Det representativa och parlamentariska statskicket i Sverige har under en längre tid kantats med problem. När Sveriges riksdag 2017 sammanställer ett studiematerial om demokratin i samhället uttrycks en oro. Dels för att valdeltagandet är lägre än det var på 70- och 80-talet, men också för att färre engagerar sig i partipolitiken. ”En förutsättning för att demokratin ska fungera är att folket verkligen vill engagera sig i politiken. Det handlar dels om att vi ska gå och rösta, dels om att tillräckligt många vill ställa upp i valen” (Sveriges riksdag 2017:21).

Den regionala nivån är inget undantag för de problem som den svenska demokratin beskrivs ha, snarare tvärt om. Valet till den regionala nivån har beskrivits som det bortglömda valet (Karlsson 2013:115) och bland medborgare finns ett lägre intresse för politik på den regionala nivån än för både den statliga och kommunala politiken (Lidström 2012:105). Resultat från studier har visat att människor är mindre nöjda med hur demokratin fungerar på den regionala nivån samt att förtroendet för regionerna är lägre (Lidström 2012:106). Skillnaderna har förklarats genom att peka på att regionerna har färre uppgifter, får mindre utrymme i media samt att den geografiska avgränsningen resulterar i ett större avstånd mellan väljare och valda (Lidström 2012:105).

Svaret på demokratins problem har bland annat varit en trend där “demokratimedicine” varit ökat medborgerligt inflytande (Gilljam - Jodal 2005:5). Fokus på ökat inflytandet präglade den tillsatta Demokratiutredningen som presenterade sitt slutbetänkande år 2000 i vilket de argumenterade för ökad deltagardemokrati med deliberativa kvaliteter (SOU 2000:1, 23, 234). 2014 års demokratiutredning intresserade sig också för medborgerligt inflytande men hade ett mer skeptiskt förhållningssätt till deltagardemokratin och poängterade vikten av att ha realistiska förväntningar (SOU 2016:5, 80). En förhoppning som lyfts fram är att medborgardialoger, en typ av deltagardemokratisk aktivitet som används för att öka medborgares inflytande och den deltagardemokratiska aktivitet uppsatsen intresserar sig för, ska stärka demokratin, öka effektiviteten och lösa problemen med sjunkande valdeltagande och färre partipolitiskt aktiva (SKL 2009).

Liksom det demokratiska problemet kan ses utanför den statliga nivån har även intresset för demokratimedicine spridit sig. Enligt en enkätundersökning uppgav 83 procent av kommuner och regioner att de genomförde någon form av

medborgardialog 2015 (SOU 2016:5, 392). Enligt uppgifter från Sveriges kommuner och landsting (SKL, numera SKR) har alla kommuner och landsting haft medborgardialog i någon form (SKL 2009:5). SKL har bedrivit projektet *Medborgardialog* sedan 2006 för att hjälpa regioner och kommuner med att göra medborgardialoger till en del av beslutsprocessen (SKL 2013).

Region Skåne har intresserat sig för deltagardemokratiska inslag och har använt sig av olika metoder för medborgardialog sedan bildandet 1999 (Region Skåne 2014:5). Regionen menar att medborgardialog hos dem är “ett samtal om samhällsfrågor där medborgare och politiker är delaktiga” (Region Skåne 2014:18). På sin hemsida presenterar regionen flera sätt på vilka de erbjuder medborgardialog. Det handlar dels om möten på stan där medborgare kan delta frivilligt, men medborgardialogen sker även genom de så kallade Skånepanelen och Skåneenkäten, där underlag och svar samlas in från slumpvis utvalda medborgare i Skåne. Region Skåne använder även fokusgrupper och dialoggrupper i sitt arbete med medborgardialog för att kunna diskutera specifika frågor (Region Skåne 2019).

SKL har presenterat verktyg och riktlinjer för hur medborgardialogerna ska användas och bli en del av beslutsprocessen (se SKL 2019). När en genomgång görs av forskning som bedrivits på området tydliggörs konflikter och åsiktsskillnader gällande både orsaker och effekter av dialogerna och en del ifrågasätter om de ens bör användas. Det finns röster som påpekar problemet med deltagardemokratiska aktiviteter på den regionala nivån på grund av regionernas storlek (Gustafsson - Karlsson 2010:5). En större och mer diskuterad utmaning är hur den lagstadgade representativa demokratin där makten utgår från folket och folkstyrelsen bygger på allmän och lika rösträtt, ska kunna kombineras med starkare krav på ökat medborgerligt deltagande mellan valen. Från forskningen hörs röster om att deltagardemokratiska aktiviteter med större utrymme för medborgarna att delta utöver valen kompletterar eller rent av förstärker demokratin. Andra söker underlag för det motsatta och menar att det ökade deltagandet och införandet av medborgardialoger istället är ett hot mot den representativa demokratin.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur deltagardemokratiska aktiviteter påverkar den representativa demokratin. Frågan är bred och innehåller många aspekter och därför kommer denna uppsats hålla sig till frågan om hur medborgardialoger påverkar beslutsfattandet på den regionala nivån i Sverige.

Uppsatsens intresse för beslutsfattande inriktar sig på hur politikerna resonerar kring och använder resultatet av medborgardialogerna när beslut ska fattas. Ämnet undersöks utifrån demokratiteorier och syftar till att skapa en förståelse för den eventuella påverkan medborgardialoger har på regionpolitikens beslutsfattande. Resultatet diskuteras utifrån valda demokratikategorier för att bidra till diskussionen om huruvida medborgardialogerna försvagar eller kompletterar den representativa demokratin.

- Hur påverkar medborgardialoger skånska regionpolitikens beslutsfattande?
- Hur kan skånska regionpolitikens erfarenhet av och tankar om medborgardialog och beslutsfattande förstås ur ett demokratiteoretiskt perspektiv?

2 Tidigare forskning

Den tidigare forskning som presenteras har koppling till deltagande och demokrati. Forskning som bedrivits i en svensk kontext har bedömts vara mer relevant för uppsatsen eftersom demokratiska system skiljer sig åt mellan länder och uppsatsen intresserar sig för demokratin i Sverige.

Det finns ett flertal studier som intresserar sig för makthavares upplevelser och ageranden ur ett demokratiperspektiv och som därmed rör sig på samma arena som denna uppsats. Utöver den teori som inspirerat till uppsatsens analysverktyg och utformning av enkäter som presenteras längre fram, finns fler exempel på forskare som undersökt hur politiker fungerar i den representativa demokratin på den statliga nivån. I *Makten i riksdagen* presenterar Peter Esaiasson och Sören Holmberg resultat från sin studie om maktförhållanden i riksdagen. De genomförde en enkätstudie där riksdagsledamöter besvarade hur mycket inflytande listade grupper och organ har och bör ha enligt en skala (Esaiasson - Holmberg 1990:138). Resultaten visade på att partierna var starka – de hade både stöd hos och inflytande över riksdagsledamöterna (Esaiasson - Holmberg 1990:144–146). Esaiasson och Holmbergs tillvägagångssätt och undran har många likheter med denna uppsats. Enkäter används för att ställa frågor till politiker där de får ett scenario att förhålla sig till, men den demokratiska nivån där politikerna verkar och tiden i vilken frågorna ställs, skiljer studierna åt.

Holmberg och Esaiassons studie är en del av den forskning som bedrivits om *representationsprinciper* utifrån material från de Riksdagsundersökningar som genomförts i Sverige sedan 1960-talet. Ytterligare ett bidrag från forskningen, som ligger närmre denna uppsats i tid, är Mikael Gilljam, David Karlsson och Anders Sundells studie som publicerats som kapitlet *Representationsprinciper i riksdag och kommuner i Folkets representanter* (Brothén - Holmberg 2010), en bok vars analyser bygger på 2006 års Riksdagsundersökning. Gilljam, Karlsson och Sundell gör en systematisk jämförelse mellan den kommunala och statliga nivån gällande just representationsprinciper. Jämförelsen görs utifrån ett strukturellt perspektiv, ett idéperspektiv och ett strategiskt perspektiv. Utan att resultatet eller frågeställningarna i studien har mycket gemensamt med denna uppsats bygger de på samma material och tillsammans med Holmbergs och Esaiassons studie visar det vilken variation av analys som materialet kan ge. Att samma typ av enkätfrågor som används i uppsatsen har besvarats av svenska politiker och analyserats av forskare sedan 1960-talet innebär att denna uppsats står på en stadig grund.

Maria Jarl synar antagandet om att deltagandet “stärker och vitaliserar” den representativa demokratin i *Deltagardemokraterna och den representativa demokratin* (2003). Likt denna uppsats uppmärksammar Jarl att deltagardemokratiska inslag kan få oönskade effekter vilket gör det viktigt att studera hur alternativa former av deltagande förhåller sig till den representativa

demokratin och dess institutioner (Jarl 2003:132). Jarl skriver att deltagande är förknippat med inflytande vilket ställer krav på något att ha inflytande över (Jarl 2003:133). För att olika former av deltagardemokrati ska stärka den representativa demokratin menar Jarl att institutioner och aktörer måste släppa ifrån sig makt och bjuda in medborgare till dialog. Om makten inte släpps eller engagemanget och medborgarnas försök att påverka motarbetas, finns det en risk att effekterna av dialoger blir den motsatta (Jarl 2003:140). Var befogenheten, eller makten, kommer från blir avgörande menar Jarl. Om befogenheterna kommer från politiker innebär det att medborgarna får inflytande och makt över ett område som politikerna tidigare haft makt över. Jarl menar att medborgarkollektivet då får ett mindre område att påverka (Jarl 2003:134). Om befogenheterna istället tas från tjänstepersoner innebär det att ett område inom den offentliga verksamheten går från att influeras av icke-demokratiskt tillsatta tjänstepersoner till att få en mer demokratisk prägel (Jarl 2003:134). I sina slutsatser skriver Jarl att deltagardemokratiska inslag med krav på inflytande resulterar i en förflyttning av makten samtidigt som deltagande kan resultera i minskade incitament för medborgarna att på andra sätt delta politiskt (Jarl 2003:139).

Tidigare nämnda Gilljam och Ola Jodal gör i *Demokratiutveckling i svenska kommuner* en kartläggning av demokratiseringar och skriver om dess effekter. Huvudresultatet av kartläggningen visar på tydliga variationer i demokratiutvecklande åtgärder i svenska kommuner (Gilljam - Jodal 2005:5). Gilljam och Jodal menar att effekterna av de demokratiska satsningarna varken resulterar i mer aktiva och tillitsfulla medborgare eller i ett högre politiskt deltagande (Gilljam - Jodal 2005:26). Kartläggningen ligger till grund för en annan studie de har författat. I *Deltagandets mekanismer* (Esaiasson – Westholm 2006) presenteras Gilljam och Jodals studie *Kommunala demokratiseringar - vägen till en mer vital demokrati?* i vilken de utvecklar sina resonemang något. De menar att demokratiseringarna leder bort medborgare från de politiska partierna utan att den politiska aktiviteten ersätts (Gilljam - Jodal 2006:226) och når därmed samma slutsats som Jarl. Medborgardeltagande och dialog är bara en av de komponenter som ingår i Gilljam och Jodals studie, vilket innebär att andra demokratiutvecklande åtgärder utan koppling till deltagardemokrati finns med. Resultatet är ändå intressant för uppsatsen, dels för att kunna jämföra med Jarls resultat och dels utifrån kopplingen mellan partier och demokratiseringar som återkommer i kommande stycken.

Erik Amnå (2003) drar andra slutsatser när han skriver om deltagardemokrati utifrån huvudfrågan om deltagardemokratiska komplement till den representativa demokratin är önskvärda, nödvändiga eller ens möjliga. Amnå har samma utgångspunkt som denna uppsats och förstår den representativa demokratin som den reellt existerande, men undersöker frågan annorlunda. Utifrån en kartläggning av den deltagardemokratiska idén diskuterar Amnå om den är en förstärkning eller försvagning av demokratin (Amnå 2003:108–110). Enligt Amnås slutsatser är deltagardemokratiska komplement en önskvärd lösning på den representativa demokratin problem i form av sjunkande valdeltagande och försvagade partier (Amnå 2003:122). Resultatet går därmed emot slutsatser från både Jarl, Gilljam och Jodal som menar att ökat medborgerligt deltagande kan minska annat politisk

deltagande och därför är problematiskt. Amnå menar att de kunskaper och känslan av det politiska som deltagandet ger gör deltagardemokratiska inslag nödvändiga. Amnå ställer sig dock på skeptikernas sida när han fastslår att deltagardemokratiska komplement till den representativa demokratin inte är möjliga eftersom det deltagardemokratiska idealet med sitt maktanspråk inte kan samexistera med den representativa demokratin (Amnå 2003:123).

Maria Petterson och Christina Ribbhagen delar den mer skeptiska synen på medborgerligt deltagande och diskuterar likt flera tidigare nämnda forskare sina resultat med koppling till politiska partier. Petterson och Ribbhagen studerar i *Förutsättningar för ett brett medborgerligt deltagande* (2002) medborgarnas intresse och engagemang med fokus på skillnader mellan generationer och grupper. De betonar partiernas medlemskris och använder medlemsunderlag som operationalisering av engagemang. När färre medborgare är medlemmar i politiska partier minskar partiernas legitimitet. Petterson och Ribbhagen menar att det kan betraktas som ett hot mot den representativa demokratin och ett brett medborgerligt deltagande (Petterson - Ribbhagen 2002:145). Det huvudsakliga resultatet från studien visar inte några tydliga generationsmönster eller skillnader mellan grupper i samhället gällande politisk jämlikhet (Petterson - Ribbhagen 2002:157). Petterson och Ribbhagen uttrycker däremot oro för vad deltagardemokratiska ambitioner kan göra med jämlikheten och hänvisar till att det finns ett intresse bland svenska medborgare för ökat politiskt deltagande (Petterson - Ribbhagen 2002:158).

Kopplingen mellan medborgerligt deltagande och dess effekter på den politiska jämlikheten görs inte bara av Petterson och Ribbhagen. I sin avhandling *Till vilken nytta?* undersöker Tom Nilsson (2005) det politiska deltagandet på den lokala nivån och lyfter flera aspekter som är intressanta för uppsatsen. Nilsson menar att det både är möjligt och rimligt att deltagardemokratiska inslag används för att fördjupa den representativa demokratin. Genom ett brett deltagande får medborgarna utöva direkt inflytande i små frågor och indirekt inflytande i övergripande frågor (Nilsson 2005:176). Enligt resultatet i Nilssons studie är medborgarna missnöjda med möjligheten att utöva inflytande vilket Nilsson menar riskerar att underminera den politiska gemenskapen (Nilsson 2005:175). Likt denna uppsats visar Nilsson på ett intresse för den representativa demokratis ideal - en princip som rubbas av medborgerligt inflytande. Han resonerar att enligt den principen ska medborgarnas deltagande utöver valen inte vara kopplat till reellt inflytande. De åsikter som lyfts kan däremot utgöra en grund för politikens beslut. Nilsson fortsätter och menar att den representativa idealbilden skiljer sig från praktiken där medborgare har olika möjlighet att utöva inflytande. När formella kanaler för inflytande saknas menar Nilsson att inflytandet begränsas till de medborgare som har tillgång till de informella kanalerna (Nilsson 2005:172).

Martin Karlsson har flera resonemang som liknar Nilssons och ställer frågan *Kan medborgardialoger stärka den representativa demokratin?* (2011) i rubriken till sin text om ämnet, med fokus på relationen mellan medborgardialoger och valda politiker. Karlsson finner frågan intressant eftersom han menar att Sverige gått från att karaktäriseras av ett starkt partisystem till att präglas av kommunikativa relationer mellan väljare och valda samtidigt som valda politiker är mer styrda av partiidentiteter (Karlsson 2011:115–116). Karlsson menar att tidigare forskning ger

tvetydiga svar på om deltagardemokratiska aktiviteter stärker den representativa demokratin. Han menar att fenomenet inte är nytt eftersom väljare försökt påverka valda mellan valen även tidigare (Karlsson 2011:121) och ifrågasätter om den rena representativa demokratin någonsin existerat (Karlsson 2011:122). Det nya med dialogerna är systematiseringen (Karlsson 2011:121). Karlsson menar att systematiseringen av kommunikation har bidragit med att politiker fått mer kontroll över utformning och inverkan. Systematiseringen ser Karlsson som en styrka eftersom det ökar möjligheten att styra och utforma dialogerna på sätt som gynnar den representativa demokratin och svarar på kritikers invändningar. Enligt Karlsson står valet mellan att skapa former för dialog som kan styras mot högre jämlikhet och effektivitet eller att inte göra det. Alternativet att välja demokrati där endast valresultat påverkar politiken finns inte (Karlsson 2011:122). Likt Nilsson är Karlsson inne på att de formella kanalerna inte är problemet utan snarare en lösning på de problem som redan finns i och med de informella kanalerna för inflytande.

Ytterligare en aspekt som är viktig för att förstå vad tidigare forskning intresserat sig för är diskrepansen mellan förväntningar och verklighet. I *Gap Analysis: Participatory Democracy, Public Expectations and Community Assemblies in Sheffield* redogör Matthew Flinders och Katharine Dommert för en studie de genomfört för att analysera experiment med deltagardemokrati i Sheffield. Undersökningsdesignen bygger på dokumentanalyser, kartläggningar, intervjuer och enkätundersökningar med fokus på den *efterfrågade servicen* och den *levererade servicen* (Flinders - Dommert 2013:502). Flinders och Dommert visar att experimenten med deltagardemokrati i form av folkförsamlingsmöten i Sheffield resulterade i goda möjligheter att göra sin röst hörd utan möjlighet att påverka. Allmänhetens förväntningar på deltagandet uppfylldes inte - ett gap skapades mellan efterfrågad service och levererad service - och resultatet blev att experimenten ökade den politiska misstron (Flinders - Dommert 2013:498, 505–506).

När Thomas Sedelius och Joachim Åström studerar e-demokratisatsningar som Malmö stad gjorde under 2008 (2011) får de liknande resultat. Studien bygger på utvärderingsrapporten *Representativ demokrati 2.0* (2010) som nämnda forskare författade på uppdrag av Malmö stad. Studien syftar till att belysa spänningen mellan medborgarnas förväntningar och politikerns förhållningssätt. Med hjälp av intervjuer och enkäter visar Sedelius och Åström på att det finns en diskrepans mellan medborgarnas förväntningar och det faktiska utfallet av Malmö stads satsningar. E-deltagandet innebär ett ökat inflytande över beslutsprocessen för medborgarna, men inte över de faktiska besluten (Sedelius - Åström 2011:127). De pekar på ett demokratiproblem och menar att situationen riskerar att undergräva medborgarnas förtroende för kommunens demokratiska institutioner (Sedelius - Åström 2011:134–135).

I de studentuppsatser som skrivits om medborgardialoger och inflytande finns olika teman. Ett återkommande tema är att undersöka om medborgardialogerna faktiskt är en dialog (se Squassina 2011; Persson – Söderberg 2017). Frågan om medborgardialogerna lever upp till de krav som demokratiidealen ställer är ytterligare ett tema (Hansson 2006; Olsson - Jönsson 2010; Pålsson 2017). Ett antal uppsatser ligger närmre denna uppsats i både frågeställning, metod och val av fall.

Charlotte Rafsten och Sara Strand (2012) gör en fallstudie av Skånedialogen, som är en av Region Skånes deltagardemokratiska aktiviteter och ställer bland annat frågan om hur Skånedialogen förändrar det politiska beslutsunderlaget och hur politiker upplever dialogen med medborgare. De pekar på att politikerna har makt över att låta dialogen påverka beslut och sammanfattar med att betona svårigheterna med att se att den typ av samtal som förs genom Skånedialogen ska resultera i ny och förbättrad kunskap till beslutsprocessen (Rafsten - Strand 2012:31). Uppsatsen liknar denna i sina frågeställningar, men använder sig av dem för att undersöka i vilken utsträckning politikerna kan använda Skånedialogen som resurs i beslutsfattandet. I denna uppsats undersöks dels en annan del av regionens arbete med medborgardialog och dessutom tas inte användningen av dialogerna i beslutsfattandet som givet. Den övergripande teoretiska diskussionen om deltagardemokratis påverkan på den representativa demokratin saknas också.

Medya Hajo (2007) utgår från samma frågeställning som styr denna uppsats och frågar om deltagardemokrati är ett hot eller komplement till den representativa demokratin. I en jämförande studie av medborgarråd och med hjälp av en idealtypsanalys som utgår från representativ demokrati och deltagardemokrati undersöker Hajo om politiker och tjänstepersoner skapat förutsättningar för inflytande i råden. Ett av resultaten som presenteras är att politiker och tjänstepersoner visar på en ovilja att släppa ifrån sig makt vilket resulterar i att råden inte får något inflytande. Slutsatsen som dras i studien är att deltagardemokrati inte fungerar som komplement till den representativa demokratin (Hajo 2007:69–71). Uppsatsens likheter med denna uppsats utgörs främst av den övergripande frågeställningen, men skiljer sig åt i både tid, fall och material. Catovic (2004) riktar också in sig på deltagande och inflytande och visar genom en studie av Helsingborg att möjligheterna att delta är större än möjligheterna till inflytande. Johan Öberg (2017) använder precis som denna uppsats enkätundersökningar och Region Skåne som fall, men i syfte att undersöka vilken betydelse formen av demokratisk deltagande har för olika samhällsgruppers deltagande. Inriktningen på uppsatsen skiljer sig därmed från denna uppsats. Resultaten visar att formen spelar roll och Öberg menar att deltagandeformen därför kan användas som ett verktyg för att påverka deltagandet i önskad riktning (Öberg 2017:49). Öberg menar att ett alternativ till den önskan om jämlikt deltagande som mycket av den tidigare forskningen kretsar kring, är minskat deltagande och större fokus på den representativa demokratin och partierna (Öberg 2017:50).

3 Metod

Under denna rubrik presenteras uppsatsens metodologiska avvägningar. Först görs en genomgång av uppsatsens frågeställningar och ambition. Efter det följer en redogörelse för uppsatsens avgränsningar och urval. Därefter presenteras triangulering som begrepp samt hur det förstås och används i uppsatsen följt av en genomgång av hur den statistiska analysen görs samt hur det analytiska verktyget är uppbyggt. Efter det följer en diskussion om uppsatsens validitet, reliabilitet och intersubjektivitet. Sedan presenteras uppsatsens material, ett i taget, tillsammans med avvägningar och val som gjorts när dessa samlats in. Metodavsnittet avslutas med en genomgång av de forskningsetiska överväganden som tagits i beaktande under arbetet med uppsatsen.

3.1 Fallstudie

Uppsatsen är en fallstudie, en typ av studie som kan förstås som ett fall av något. En central fråga när en fallstudie genomförs är därför vad studiens fall är ett fall av (Levy 2008:2) I uppsatsen utgör politiker i Region Skåne ett fall av politiker i svenska regioner och medborgardialog ett fall av deltagardemokratisk aktivitet. Med utgångspunkt i den övergripande frågan om hur deltagardemokratiska aktiviteter påverkar den representativa demokratin, förstås politikernas beslutsfattande som ett fall av just den representativa demokratin.

Studien har även ett komparativt inslag eftersom en enkätundersökning genomförts som riktar sig till två regioner för att påvisa eventuella skillnader dem emellan, men uppsatsens fokus ligger ändå kvar på Region Skåne som fall. Jämförelsen används snarare för att ge en tydligare bild av, beskriva och förklara omständigheter som gäller Region Skåne. Det optimala för uppsatsen hade varit att jämföra regionpolitikens enkätsvar innan och efter införandet av medborgardialog, men då den typen av data inte funnits tillgänglig har det andra bästa för att mäta dialogens eventuella påverkan på regionpolitikernas beslutsfattande varit att jämföra med en liknande region som inte använder medborgardialog.

Uppsatsens frågeställningar är formulerade med en förklarande ambition utifrån den övergripande undran över hur deltagardemokratin påverkar den representativa demokratin. När en uppsats syftar till att förklara nämns ofta kausalitet i termer av orsaksanalys eller effektanalys (Teorell – Svensson 2007:27). Denna uppsats utgör istället ett specialfall av de två typerna av kausala frågeställningar, där endast en kausal koppling mellan två variabler studeras (Teorell – Svensson 2007:28). Uppsatsen gör inte anspråk på en fullständig förklaring utan tar enbart hänsyn till

en oberoende variabel, vilket gör att den på så sätt skiljer sig från andra effektanalyser (Teorell – Svensson 2007:29). Kausaliteten undersöks utifrån två övergripande alternativ som ger två olika utfall – att deltagardemokratin försvagar eller kompletterar den representativa demokratin. Uppsatsen styrs av en undran om hur den oberoende variabeln *deltagardemokrati* påverkar den beroende variabeln *representativ demokrati*, och söker svaret genom att mäta hur den oberoende variabeln *medborgardialog* påverkar den beroende variabeln *regionalpolitikens beslutsfattande*.

3.1.1 Avgränsningar och urval

Som nämndes i inledningen har Region Skåne arbetat med medborgardialoger under en lång tid, vilket för uppsatsen gör det till ett intressant fall. Om medborgardialogerna påverkar regionpolitikernas beslutsfattande är det mer troligt att de gör det i en region som har stor erfarenhet av dialoger och som arbetat med det länge. Fallet är därmed ett *most likely*-fall, som maximerar sannolikheten för att den hypotes som presenteras längre fram ska få stöd (Teorell - Svensson 2007:154).

Urvalet av intervjupersoner har gjorts efter samma princip. De politiker som intervjuats har haft en koppling till den demokratiberedning som fanns i Region Skåne under mandatperioden 2014-2018. Demokratiberedningen fungerade som en stödjande funktion till arbetet med medborgardialog. Politikerna har även själva deltagit i medborgardialoger. Tanken är att om någon politikers beslutsfattande har haft större möjlighet att påverkas av medborgardialogerna, bör det gälla de politiker som själva deltagit och arbetat mest med dialogerna.

För att undersöka om införandet av medborgardialoger i Region Skåne påverkat beslutsfattandet görs även en jämförelse med en region som inte arrangerar medborgardialoger. Valet av regioner görs utifrån *mest lika-design* (Teorell – Svensson 2007:226) där den huvudsakliga skillnaden mellan regionerna är att den ena använder medborgardialoger och den andra regionen inte gör det. Betoning har lagts på att regionerna ska vara lika i invånarantal, eftersom det i litteraturen uttryckts en tanke om att den negativa inställningen till det regionala valet delvis beror på det avstånd som finns mellan medborgare och politiker, vilket nämndes i uppsatsens inledning (se Lidström 2012). Avståndet förstås i uppsatsen dels som det geografiska avståndet och dels som det avstånd som uppstår när många invånare ”delar på” ett begränsat antal politiker. Därför har båda dessa faktorer tagits i beaktande när det jämförande fallet valts ut enligt mest lika-designen.

Uppsatsens fall jämförs med Region Stockholm som inte tillämpar medborgardialoger under innevarande mandatperiod och inte heller har gjort det under de två senaste mandatperioderna (se SCB 2019; Region Stockholm 2019). Regionerna bedöms lika utifrån sin storlek (höga invånarantal) samt utifrån att de har samma antal ledamöter i regionfullmäktige (en siffra som annars skiljer sig åt mellan regioner) vilket är av betydelse eftersom samma enkät kommer skickas till dessa utifrån ett totalurval, som därmed blir detsamma. Den initiala önskan var att jämföra Region Skåne med Västra Götalandsregionen på grund av att de är än mer lika när det kommer till antal invånare, men Västra Götalandsregionen arbetar

också med medborgardialoger. De politiker som deltagit i intervjuerna och som besvarat enkäter har alla varit ledamöter i regionfullmäktige i Skåne eller i Stockholm.

Vidare är uppsatsen främst avgränsad till de organiserade formerna av medborgardialog i vilka åsikter förs fram. Det är inte möjligt att utesluta att politiker även påverkas av medborgares åsikter som framförs utanför dialogerna, men i första hand är det den påverkan som de arrangerade medborgardialogerna har på politikernas beslutsfattande som undersöks. Det finns många olika typer av medborgardialog och deltagardemokratiska aktiviteter, men eftersom Region Skåne används som fall avgränsas typerna av medborgardialog till de som regionen använder sig av där politiker och medborgare fysiskt möts.

3.2 Triangulering

I *Att fråga och att svara* skriver Jan Teorell och Torsten Svensson om fördelen med att kombinera olika typer undersökningar. Den statistiska undersökningen och fåfällundersökningen som används i uppsatsen har komplementära för- och nackdelar (Teorell – Svensson 2007:12). Den statistiska undersökningens fördelar i att kunna eliminera godtyckliga felkällor men oförmåga att förstå en process, kompletteras av fåfällundersökningen styrka i att bättre förstå de processer som visar att orsak kommer före verkan (Teorell – Svensson 2007:13). I uppsatsen kommer enkätundersökningen fungera som en indikation på hur medborgardialogerna påverkar regionpolitikens beslutsfattande på ett mer övergripande plan. Om resultatet visar sig vara det motsatta jämfört med vad som framgår i intervjuerna tyder det på att urvalet till intervjuerna inte är representativt. Om resultaten däremot stämmer överens utnyttjar uppsatsen styrkan i att använda olika metoder, där enkätundersökningen ger en övergripande indikation medan intervjuerna ger en inblick i processen och en djupare bild av hur medborgardialogerna påverkar beslutsfattandet.

Fördelarna med att använda kombinationer av metoder har beskrivits av flera forskare och författare, bland annat av Pierre Pluye och Quan Nha Hong (2004). De beskriver kombinationen av metoder som ”the power of stories and the power of numbers” (Pluye – Nha Hong 2014:30). Det finns flera specifika fördelar med att använda en kombination av metoder. Burke R. Johnson m.fl. beskriver i *Toward a Definition of Mixed Methods and Research* (2007) att trianguleringen, som användningen av olika metoder i samma studie kallas, blir ett sätt att verifiera resultaten som samlas in med hjälp av de olika metoderna. Variationen av metoder kan även komplettera varandra så att resultaten bättre kan förstås och tolkas (Johnson m.fl. 2007:115–116). Resultatet från enkätundersökningen och den statistiska analysen kan jämföras med intervjusvaren, men också förstås bättre när informanterna (begreppet används i uppsatsen för att referera till de intervjuade politikerna) kan förklara hur de ser på politikens roller i den representativa demokratin och på hur medborgardialoger både påverkar och bör påverka beslutsfattandet i den representativa demokratin. I denna uppsats blir användningen

av olika metoder, utöver möjligheten att verifiera resultat och förbättra möjligheten att tolka resultaten, även ett underlag för att kunna diskutera frågan om kausalitet som är viktig när en uppsats har ambitionen att förklara.

Att använda sig av triangulering förespråkas av flera (se Tarrow 1995:473–474; Roulston 2010a:10; Swank 2015:367), men sätten på vilket triangulering används i en uppsats kan variera. Norman K. Denzin skriver om data-, forskar-, teori-, och metodtriangulering (2009/1970). Denzin föreslår att använda så många typer av triangulering som möjligt för att minska partiskhet (Denzin 2009/1970:313), ett tillvägagångssätt han beskriver som "the most refined goal any investigation can achieve" (Denzin 2009/1970:310). I denna uppsats används olika typer av data och undersökningsobjekt, precis som olika teorier, medan tiden för undersökningen och platsen som undersöks kommer vara ungefär densamma. Nivån på studien varierar, från officiella dokument och "regionalpolitiker" i två regioner i allmänhet, till intervjuer med individer. Författaren av uppsatsen samlar dock in och tolkar materialet själv, vilket innebär att kravet för forskartriangulering inte uppfylls (Denzin 2009/1970:301).

3.3 Statistisk analys

Resultatet från enkätundersökningen undersöks för att se om det finns någon skillnad i svaren mellan regionpolitiker i Region Skåne respektive Region Stockholm. Jämförelsen behövs för att kunna tolka enkätresultatet och mäta om arbetet med medborgardialoger resulterar i att politiker svarar annorlunda. Med tillräckligt många svara på enkäten blir det även möjligt att jämföra politiker i respektive region som tillhör samma parti, för att se om det finns någon skillnad mellan deras svar. Det statistiska testet av resultaten kommer kunna säkerställa att det finns en skillnad mellan variabler, men inte hur stor den skillnaden är.

Kategorierna i enkäten är inte möjliga att rangordna och utgör därmed en nominalskala. Eftersom de variabler som skapas av den typen av enkät endast kan mätas på en nominalskala bedöms ett *Chitvå*-test vara lämpligt för att mäta eventuella skillnader. Svante Körner och Lars Wahlgren skriver i *Statistisk dataanalys* (2015) om metoden som används för att analysera frekvenstabeller. Uppsatsens enkätsvar kommer konstituera en korstabell med flera variabler. Syftet med korstabeller är att fastställa skillnader mellan olika kategorier eller samband mellan variabler som studeras (Körner – Wahlgren 2015:243). *Chitvå*-testet kräver att samtliga förväntade frekvenser är större än 5 och om de inte är det finns en möjlighet att slå ihop kategorier för att göra frekvenserna större. Gällande enkätsvaren är detta inte möjligt, eftersom de olika svarskategorierna inte kan likställas eller jämföras. I de fall då de förväntade frekvenserna är mindre än 5 görs den statistiska analysen istället med hjälp av *Fischers exakta test*, som likt *Chitvå*-testet används för att mäta skillnader i korstabeller men istället tillåter att den förväntade frekvensen är mindre än 5 (Körner – Wahlgren 2015:263). *Fischers exakta test* är därmed bättre lämpat i de fall där urvalen som ska analyseras är mindre.

Den statistiska analysen görs genom att först ställa upp hypoteser. Nollhypotesen säger att det inte finns något samband och därmed ingen skillnad mellan variablerna och mothypotesen säger att nollhypotesen är felaktig och att det visst finns en skillnad (Körner – Wahlgren 2015:244). Uppsatsen använder 95 procents konfidensgrad som ofta görs i samhällsstatistiken (SCB 2015) och signifikansnivån fem procent kommer därmed användas för alla test som görs. Beräkningarna kommer göras i SPSS version 25.

3.4 Analysverktyg

En studie som ämnar att förklara vilar på en beskrivning. Den förklarande delen av uppsatsen bygger på ett teoretiskt resonemang, men vilar på en empirisk beskrivning av verkligheten. Utifrån den empiriska jämförelsen mellan skånska och stockholmska regionpolitikens roller i beslutsfattandet och den empiriska beskrivningen av om medborgardialoger resulterar i reellt inflytande och/eller förbättrat politiskt underlag eller ingetdera, görs en koppling till det teoretiska ramverket som menar att de olika resultaten kan ha olika inverkan på den representativa demokratin.

Det analysverktyg som ska användas för att analysera det empiriska materialet är inspirerade av både den klassindelade analysen (Esaiasson m.fl. 2017:137ff) och idealtypsanalysen (Esaiasson m.fl. 2017:147ff; Bergström – Svärd 2018:147ff). Uppsatsens analysverktyg är inspirerad av de två alternativen just för att fånga alla de aspekter och problem som finns i både skapandet och användandet av verktyget. Genom att hämta inspiration från två analystyper utformas det färdiga verktyget för att både bygga på deras styrkor och ta hänsyn till deras svagheter, som presenteras nedan.

Syftet med den valda metoden är att bringa ordning i material (Bergström – Svärd 2018:166–167) och ingången för analysen blir därför att sortera och ”lägga verkligheten till rätta” (Esaiasson m.fl. 2017:136). Göran Bergström och Per-Anders Svärd (2018) skriver att behovet av den typ av analys som kan ordna det empiriska materialet kan vara större när analysen ska göras av obearbetat material (Bergström – Svärd 2018:167). De transkriberingar som skapas för att kunna analysera uppsatsens intervjuer är ett exempel på den typen av obearbetat material och analystypen anses därför vara lämplig för att kunna hantera uppsatsens insamlade empiriska underlag.

Uppsatsens analysverktyg, som utgör ett exempel på en klassificerad analys, behöver en jämförelsepunkt som utgörs av en teoretisk konstruktion (Esaiasson m. fl. 2017:137). Den teoretiska konstruktionen används för att sortera och dela in de empiriska observationerna i olika kategorier. Således behöver först den teoretiska konstruktionen sorteras för att kunna skapa analysverktygets kategorier. Inspirationen för att göra sorteringen är hämtad från idealtypsanalysen och indelningen bygger på *typiska egenskaper* och *kännetecken* (Bergström – Svärd 2018:148). De utmärkande egenskaperna kan samlas in från tidigare forskning

(Bergström – Svärd 2018:148; Esaiasson m.fl. 2017:142) eller från det teoretiska ramverket som i denna uppsats.

Idealtypsanalysen härstammar från idéanalysen, som kan användas för att både analysera redan existerande material och material som skapats i samband med studien (Bergström – Svärd 2018:138). Det material som studien bygger på, både officiella handlingar som redan existerar och transkriberingar av intervjuer som skapats för uppsatsen, passar därför bra att analysera med idealtypsanalysen. Metoden kan utgöra en del av en större undersökning som även omfattar andra material och kan därmed kombineras med både andra metoder och forskningsansatser (Bergström – Svärd 2018:138). Metoden passar därmed bra med hur uppsatsen är upplagd, med triangulering och variation i material.

Till skillnad från den klassindelade analysen mäter idealtypsanalysen hur stor grad ett fenomen stämmer överens med det skapade idealet (Bergström – Svärd 2018:149; Esaiasson m.fl. 2017:141). I uppsatsen kommer inte analysverktyget att användas för att mäta hur stor grad empirin stämmer överens med de teoretiska kategorierna, utan snarare till vilken kategori den tillhör. Den delen av analysverktyget har därmed en närmare koppling till den klassindelade analysen.

När analysverktyget byggs enligt den klassindelade analysen är fokus just istället på om ett fenomen tillhör en given klass eller inte. När den klassindelade analysen används ställs det krav på både tekniska och intellektuella egenskaper.

De tekniska egenskaperna handlar om att analysens komponenter ska vara möjliga att operationalisera och bygga på entydiga principer (Esaiasson m.fl. 2017:138). Operationaliseringen görs nedan av valda teorier och de klassificeringar som används i uppsatsens analysverktyg bygger på samma teoribildning och anses därmed inte vara tvärgående utan bygger just på entydiga principer. Ytterligare krav som ställs på den klassindelade analysen är att den indelning som görs av kategorierna ska vara ömsesidigt uteslutande. Gränsdragningsproblem förekommer alltid (Esaiasson m.fl. 2017:139), så även i denna uppsats. För att minska gränsdragningens negativa påverkan på uppsatsens intersubjektivitet och validitet kommer utdrag från materialet visas genom inkludering av citat. När en del av empirin kopplas till en viss del av analysverktyget skrivs texten ut så det blir möjligt för läsare att se hur koppling mellan empiri och analysverktygets kategorier har gjorts. Enligt samma princip kommer gränsfall diskuteras. När empirin är svårtolkad kan citat inkluderas i analysen och beslut om kategoritillhörighet diskuteras.

Ytterligare en teknisk egenskap som den klassindelade analysen ställer krav på, med koppling till gränsdragningen, är att klassindelningen ska vara uttömmande (Esaiasson m.fl. 2017:139). I uppsatsen är kategorierna inte logiskt uttömmande eftersom det finns egenskaper hos de olika kategorierna som samtidigt kan stämma överens med verkligheten och därför blir målet för det analytiska verktyget att vara täckande och inkludera alla kända aspekter. Det ska därmed vara möjligt att koppla all empiri som är aktuell för uppsatsen till någon av kategorierna. Oavsett om det handlar om kategorier eller ideal är det viktigt att de är tydligt avgränsade. För att säkerställa detta kan analysverktyget behöva anpassas efter hand och modifieras efter att material samlats in (Bergström – Svärd 2018:156, 160) vilket har gjorts löpande.

Det intellektuella kravet som ställs på en fungerande klassindelning är att den ska vara ”fruktbar” och innehålla något nytt och relevant (Esaiasson m.fl. 2017:139). Indelningen som verktyget bygger på i denna studie är utformad utifrån teorier men byggd för uppsatsens syfte och kan därför argumenteras för att vara både ny och relevant. Att klassindelningen är fruktbar förstås som att indelningen lyckas tolka och kategorisera det material som analyseras i uppsatsen. Hade indelningen inte lyckats med detta hade den inte använts.

Esaiasson m.fl. invänder mot den klassindelade analysen genom att peka på att många intressanta frågor handlar om ”gradskillnader snarare än om artskillnader” (Esaiasson m.fl. 2017:140). Det är en viktig invändning, men den är inte lika aktuell för uppsatsen som den kan tänkas vara för många andra statsvetenskapliga frågor. Utifrån det teoretiska ramverket har det tydliggjorts att det i den frågeställning som uppsatsen behandlar snarare handlar om artskillnader. Frågan om hur medborgardialoger påverkar regionalpolitikens beslutsfattande kan enligt teoribildningen på området främst ske utifrån tre demokratikategorier. Den klassindelade analysens oförmåga att visa på gradskillnader, men styrka i att kunna presentera en ordnad bild av verkligheten (Esaiasson m.fl. 2017:139), blir även en styrka för uppsatsen. För att kunna svara på uppsatsens andra frågeställning blir den ordnade bilden av verkligheten också en styrka, eftersom den utgör ett bra underlag att diskutera utifrån.

Det finns även risker med att använda den klassindelade analysen framför idealtypsanalysen. Analysverktyget kan påtvingas på materialet vilket ger oriktiga resultat och det är därför viktigt att arbeta systematiskt och vara transparent (Bergström – Svärd 2018:166). I uppsatsen kommer därför analysens bifogas tillsammans med den operationalisering av valda teorier som utgör grunden till verktyget. Som nämnt kommer även utdrag ur materialet skrivas ut för att visa hur klassificeringen av empirin har gjorts. Förhoppningen är att detta kommer förbättra intersubjektiviteten, samt att det systematiska arbetssättet löser det validitetsproblem som annars kan uppstå.

Sammantaget drar uppsatsen nytta av att idealtypsanalysen passar med hur uppsatsen är utformad samt hur den söker efter teoris egenskaper och kännetecken i arbetet med att skapa kategorier, men uppsatsen förhåller sig samtidigt till den klassindelade analysens strikta krav och tillvägagångssätt med att söka artskillnader snarare än gradskillnader.

3.5 Validitet, reliabilitet och intersubjektivitet

Validitet förstås i denna uppsats som hur en metod mäter det den är avsedd att mäta i en specifik studie (Boréus – Bergström 2018:38). Det handlar både om att de operationaliseringar som gjorts är rimliga i förhållande till studiens syfte och att det material som används är lämpligt att studera (Boréus – Bergström 2018:39). Materialets lämplighet diskuteras ingående under rubriken ”material”.

De operationaliseringar som används i studien bygger på teorier som har sitt ursprung i studier av deltagardemokratin. Operationaliseringen av politikens roller och dess koppling till medborgardialoger och den representativa demokratin har använts på ett liknande sätt tidigare. Eftersom syftet med denna studie påminner om

originalstudien finns det en grundläggande tillit till metoden som valid. Den andra operationaliseringen om medborgardialogernas inflytande har inte genomgått samma prövning. Operationaliseringen bygger på ett etablerat teoretiskt ramverk om vilka typer av inflytande medborgardialogerna kan ha och vilka konsekvenser dessa har för den representativa demokratin. Operationaliseringen har utformats för att ligga nära både uppsatsens syfte och frågeställningar, för att den valda metoden och det utformade analysverktyget ska mäta det som studien ska mäta.

Angående studiers möjlighet att mäta vad människor faktiskt gör respektive vad de säger att de gör, återfinns en diskussion om detta under rubriken *Intervjuer*. Uppsatsen ställer både frågan om hur politiker ser på medborgardialoger och beslutsfattande i den representativa demokratin och hur medborgardialogerna faktiskt påverkar regionpolitikernas beslutsfattande. Användningen av olika metoder förbättrar möjligheten att ge valida svar på båda frågorna. Metoderna används på olika sätt, inte bara för att styrka respektive resultat, utan också för att försöka komma runt problemet med att mäta det studien faktiskt syftar till och gör anspråk på att mäta.

Materialet måste förstås för vad det är och vad som kan uttolkas från det, men skepsis behöver blandas med tillit. De officiella dokument som används i studien beskriver i första hand hur politiker ska agera. Här kan forskaren, för att ställa det på sin spets, välja att antingen förstå beskrivningen som verkligheten eller som en utopi som aldrig uppnås. I denna studie kommer en mellanväg användas för tolkning av materialet. De officiella dokumenten beskriver hur politiker ska agera och även om det kan argumenteras för att det finns skäl att vara pessimistisk mot politikernas förmåga att följa riktlinjer och principer, finns det även argument för att politiker också försöker följa dessa. Mellanvägen förstås i uppsatsen som att politiker strävar efter och i stor utsträckning följer dessa riktlinjer och principer, även om det i den senare diskussionen finns en förståelse för att det inte alltid stämmer överens med verkligheten. Det valda materialet i kombination med vald metod anses kunna användas för att besvara uppsatsens frågeställningar, då om än med en viss reservation för vad som framkommer i riktlinjer och principer inte kan tolkas som en exakt beskrivning av hur verkligheten ser ut.

Resultat från enkäter och intervjuer kommer behandlas på samma sätt. Enkätsvaren om hur politiker säger att de agerar kommer i större utsträckning behandlas som svar på hur de faktiskt agerar, inte bara för hur de säger att de agerar. Enkäterna är anonyma vilket ger politiker färre anledningar till att ”hävda sig” eller svara på ett sätt som kan förväntas. Intervjuerna kommer visserligen vara anonyma i studien, men i intervjusituationen kan det finnas en tanke om att intervjuaren förväntar sig vissa svar. I enkäterna ställs respondenterna dessutom inför två frågor med tydlig skillnad – dels hur de *faktiskt* agerar och dels hur de anser att politiker *bör* agera. Förhoppningen är att alternativen belyser distinktionen mellan frågorna och att politikerna tänker efter en extra gång - både om hur de själva agerar och om hur de menar att politiker bör agera. Metoderna svarar då på de olika frågeställningarna och mäter vad de är avsedda att mäta.

Reliabilitet innebär i denna uppsats noggrannhet i mätningar och beräkningar i studien. Det handlar om att eliminera felkällor (Boréus – Bergström 2018:40). Noggrannhet kommer prägla analysen av materialet i studien, men har även präglat

insamlingen. Enkäterna har skickats ut direkt till regionpolitikerna istället för att gå via en mellanhand för att eliminera felkällor. Andra typer av felkällor kan också förekomma, i allt från urval, kodning och analys. Felkällor i enkäturvalet har i uppsatsen undvikits genom att använda ett totalurval där alla möjliga respondenter får möjlighet att besvara enkäten. Det kan visserligen finnas fel i ramen för urvalet, men då regionpolitiker varit målgruppen har det varit svårt att utforma ramen på ett annorlunda sätt. Däremot finns det ett bortfall som inte besvarade enkäten och detta förhåller sig uppsatsen till genom att betona att enkäten inte besvarades av alla regionpolitiker. Bortfallet bedöms inte heller vara det problem som det hade varit om uppsatsen haft ambitionen att generalisera resultatet, vilket den som nämnt inte har. För intervjuerna gjordes ett slumpmässigt urval. Urvalet genererade inget bortfall då alla informanter ställa upp på intervju, men däremot är det återigen möjligt att det finns felkällor i den ram som skapats för urvalet. Ramen skapades dock för att kunna fånga regionpolitiker med egen erfarenhet av arbetet med medborgardialog, vilket den lyckades med. Felkällor i kodning och analys undviks i uppsatsen genom systematik och noggrannhet. Reliabiliteten anses även vara stärkt i och med att olika mätningar har gjorts på samma fenomen när olika typer av material har samlats in och analyserats och dessa har gett samma resultat.

En ansträngning har även gjorts för att vara systematisk och transparent med det sätt på vilket teorier och metoder valts och analysverktyget använts, där detta kapitel utgör en viktig del i arbetet med detta. Syftet med det är att nå hög intersubjektivitet (Boréus – Bergström 2018:40). Intersubjektivitet handlar just om att öppet redovisa för vägval och att vara transparent i syfte att överkomma den subjektiva påverkan på studien (Teorell - Svensson 2007:280–281). Frågan om uppsatsens strävan efter intersubjektivitet nämns också under materialrubriken.

3.6 Material

För att uppfylla kravet på validitet ska även en noggrann motivering av de texter som används och analyseras göras (Boréus – Bergström 2018:39). Studien bygger på tre olika typer av material. Två av dessa – enkäter och intervjuer - är skapade med anledning av studien. Dokumenten som används fanns redan tillgängliga.

Colin Jerolmack och Shamus Khan poängterar i *Talk Is Cheap: Ethnography and the Attitudinal Fallacy* att det finns en tydlig skillnad mellan metoder som observerar beteenden och metoder som observerar muntliga svar på hur någon betar sig. Det blir därför viktigt att vara tydlig med att en analys antingen syftar till att analysera vad någon gör, eller att analysen görs av vad någon säger att hen gör (Jerolmack - Khan 2014:180). Genom enkäter och intervjuer kommer uppsatsen att analysera vad politiker säger att de gör eller tänker. Analysen av dokument blir ett komplement för att undersöka hur de officiella riktlinjerna menar att politiker bör agera och därmed förhoppningsvis hur de faktiskt agerar. Jerolmack och Khan är negativt inställda till att använda enkäter och intervjuer för att förstå ett beteende. Eftersom uppsatsen inte syftar till att förstå politikernas beteende i förhållande till medborgardialogerna, utan snarare undersöka effekterna av medborgardialogerna

på hur politikerna agerar bedöms inte den kritiken vara riktad mot uppsatsen. Det blir däremot viktigt att understryka att den påverkan som medborgardialogerna eventuellt har på politikernas beslutsfattande har mätts genom en analys av hur politikerna själva beskriver att de påverkats.

När Paul DiMaggio kommenterar Jerolmack och Khans artikel vill han dämpa kritiken mot enkäter och intervjuer som forskningsmetoder men samtidigt betona riskerna. Enligt DiMaggio har Jerolmack och Khan rätt i att forskare måste vara medvetna om att observera ett beteende och fråga om ett beteende innebär svar som måste hanteras olika, men han menar att forskare är förmögna att både hantera och förstå detta. När Michèle Lamont och Ann Swidler i *Methodological Pluralism and the Possibilities and Limits of Interviewing* sammanfattar diskussionen mellan Jerolmack, Khan och DiMaggio gör de det med dessa ord:

“...there are no good and bad techniques of data collection; there are only good and bad questions, and stronger and weaker ways of using each method. Self-consciousness about the weaknesses of a particular method can be valuable, but only if such self-consciousness leads to better research or methodological innovations that attempt to overcome or compensate for an important limitation.” (Lamont - Swidler 2014:154).

Den inställningen har präglat uppsatsens metodkapitel men också valen av material och insamlingen av dessa. Varje metod för insamling och användning av material har sina kritiker och dessa bör lyssnas till för att kunna följa eventuella råd och utnyttja metodens fulla potential.

3.6.1 Enkät

Fördelen med att använda enkäter är flera. I jämförelse med intervjuer riskerar inte enkätsvaren att påverkas av intervjuareffekt. Respondenterna ges även möjlighet att svara på enkäten när de själva har tid (Teorell – Svensson 2007:91). Samtidigt finns det fördelar med intervjuer som tappas i enkäterna. Intervjuerna tillåter mer komplicerade frågor och missförstånd kan rättas till (Teorell – Svensson 2007:90).

Den enkät som utformats för uppsatsen (se bilaga 10.1) är kort och innehåller relativt enkelt språk. Frågorna är dock långa och det finns en risk att de missförstås. Förhoppningsvis har längden på enkäten, eftersom den är relativt kort, gett respondenterna en känsla av att de ändå har tid att läsa igenom frågorna ordentligt så att missförstånd undviks. Samtidigt finns en risk att frågornas karaktär gör att de är svåra att besvara eftersom svarsalternativen är helt stängda. Regionpolitikerna har därför uppmanats att återkoppla med frågor för att både kunna klargöra frågorna och diskutera upplägget. Andra problem med att använda enkäter är att bortfallet är större än när intervjuer genomförs och det är inte alltid säkert vem som besvarar enkäten (Teorell – Svensson 2007:91). Enkäterna har därför skickats ut till alla aktuella regionpolitiker för att få in fler svar öka chansen för att materialet kan användas i den statistiska undersökningen. Enkäterna har dessutom skickats direkt till respondenternas mejladresser för att minska risken för att någon annan besvara dem.

Två olika elektroniska enkäter (se bilaga 10.1) har skickats till politiker i respektive region, men med samma frågor. Politikerna har därmed inte behövt svara på frågan om vilken region de tillhör och det blir därmed en fråga färre och en kortare enkät, vilket är viktigt för att öka svarsfrekvensen.

Regionpolitikerna har besvarat vilket parti de representerar för att göra det möjligt att se eventuella skillnader inom partier mellan de två regionerna. Svartalternativen för partier har i enkäten skrivits i bokstavsordning enligt samma princip som används i vallokalen vid val. I Region Stockholm finns dessutom politiskt oberoende politiker vilket innebär att svartalternativen för vilket parti de representerar behövde läggas till. Det är ytterligare en fördel med att skicka ut olika enkäter till de två regionerna. Om alternativet oberoende hade funnits i enkäten som skickats till politiker i Region Skåne, där oberoende politiker inte fanns när enkäten skickades ut, hade formuläret kunnat komma att se ogenomtänkt ut.

I övrigt består enkäten av två frågor. En fråga där politikerna besvarar hur de själva agerar och sedan samma fråga, men där de istället tar ställning till hur politiker bör agera. Frågorna präglas i allra högsta grad av kumulativitet eftersom de bygger på tidigare forskning och har därigenom diskuterats och granskats (Esaiasson m.fl. 2017:250). Formuleringarna har även prövats och diskuteras under för uppsatsen förberedande seminarium för att säkerställa att de är tillräckligt tydliga och begripliga.

I enkäten finns inget ”jag vet inte”-alternativ vilket kan kritiserats (Esaiasson m.fl. 2017:255–256) men det har varit ett medvetet val. Riskerna för att en stor mängd politiker skulle välja ”jag vet inte”-alternativet bedömdes vara stora, vilket skulle göra resultatet svårt att analysera. Enkätfrågorna handlar om politikernas eget beslutsfattande och därmed något de är bekanta med och bör kunna svara på. Enkäten tvingar visserligen politikerna in i ett svartalternativ, men samtidigt kan de som menar att de varken vet eller saknar en uppfattning i frågan välja att inte besvara enkäten. Ett visst bortfall i svar har därför ansetts vara bättre än att en större del av enkätens resultat inte kunnat analyseras med hjälp av vald teori.

Resultatet från enkätundersökningen kan ha påverkats av osäkerhet i bortfall eller osäkerhet i själva svaren. Det är fullt möjligt att respondenter har missförstått frågan. Det är inte heller möjligt att utesluta att andra faktorer påverkar resultatet. Även om resultatet skulle visa på en säkerställd skillnad mellan vilken roll politiker som verkar i en region som använder medborgardialog antar och politiker i en region som inte gör det, är det inte en garanti för att kausalitet råder mellan medborgardialog och politikernas roller. Om det visar sig att politikerna i Region Skåne i högre grad antar den roll som teorin menar att medborgardialogerna påverkar politikerna till att göra (resonemanget om politikernas roller och medborgardialogerna finns utvecklad i teoriavsnittet) kan det bero på andra faktorer än just medborgardialogerna. Förhoppningen är att intervjuerna ger en fingervisning om hur medborgardialogerna påverkar politikernas roller, eftersom det i intervjusituationen har funnits bättre förutsättningar för att ställa frågor kring hur just medborgardialogen påverkar regionpolitikernas beslutsfattande.

Microsoft Forms används som enkätverktyg. Microsoft Forms ger möjlighet att anpassa svartalternativ, att inkludera en beskrivning av uppsatsen samt att skicka med länken till enkäten från olika mejladresser. Ytterligare fördel med verktyget är

att det till skillnad från flera av gratisalternativen är estetiskt tilltalande och ser prydligt ut, vilket är viktigt (Esaïasson m. fl. 2017:248) och förhoppningsvis en objektiv uppfattning.

3.6.2 Dokument

Dokumentanalysen vilar på två dokument. Urvalet är baserat på de dokument som fortfarande är aktuella för medborgardialoger i Region Skåne. När frågan om medborgardialogerna senast diskuterades i regionfullmäktige under regionstyrelsens sammanträde den 5 september 2019 var två handlingar bifogade till dagordningen.

Det handlar dels om regionstyrelsens beslutsförslag om demokratiutvecklingen och medborgardialogernas riktlinjer. Enligt protokollet från regionstyrelsens sammanträde 5 september 2019 antog regionstyrelsen riktlinjer för demokratiutveckling och medborgardialog för Region Skåne under innevarande mandatperiod. Dokumentet är därmed en aktuell handling med de gällande riktlinjerna för medborgardialoger i regionen. För att kunna studera hur regionpolitikerna är tänkta att påverkas av medborgardialogerna i beslutsfattandet och därmed förhoppningsvis hur de också påverkas av medborgardialogerna i beslutsfattandet, är dokumentet lämpligt.

Den andra handlingen, ett policydokument, tar upp Region Skånes principer för medborgardialog. Dokumentet var också en del av dagordningen under sammanträdet 5 september 2019 och får därmed anses vara aktuellt, även om handlingen är daterad till 2013. Handlingen används i samma syfte som beslutsförslaget - för att studera hur Region Skåne skriver om medborgardialoger och inflytande över politiska beslut.

3.6.3 Intervjuer

Syftet med intervjuerna är dels att bekräfta kausaliteten mellan deltagardemokratin och den representativa demokratin med avseende på beslutsfattandet och dels att fånga in de tankar politiker har om medborgardialoger och beslutsfattande. En viktig aspekt av att använda intervjuer som metod är att resultaten måste behandlas som information om vad informanterna säger att de gör, snarare än vad de faktiskt gör (Roulston 2010a:13) vilket också nämndes i inledningen av materialavsnittet. I enkäterna blir skillnaden tydlig även för respondenten eftersom både frågan om hur politikerna agerar och hur de anser att de bör agera ställs. Tanken har varit att anamma samma tillvägagångssätt i intervjuerna och låta informanterna besvara både hur de agerar och hur de tycker att politiker bör agera. Uppdelningen är i linje med uppsatsens frågeställningar om hur regionpolitikens beslutsfattande påverkas av medborgardialoger respektive hur regionpolitikerna tänker kring medborgardialogerna och vilka erfarenheter de har av dess påverkan på beslutsfattande i den representativa demokratin.

Den fenomenologiska intervjumetoden har använts för att försöka få detaljerade beskrivningar och information om informanternas erfarenheter och attityder (Roulston 2010b:11). Intervjuguiden (se bilaga 10.2) består av öppna frågor utan svarsalternativ vilket har gjort det möjligt för informanterna att styra intervjun genom att beskriva samt prata om erfarenheter och tankar kring medborgardialog och beslutsfattande med sina egna ord (Roulston 2010b:12; Trost 2014:71). Intervjuerna har därmed varit semistrukturerade vilket innebär att intervjuguiden varit lös i sin karaktär och utöver öppna frågor utgjorts av teman att ställa frågor kring (Teorell 2007:89). Intervjuerna har därmed kunnat anpassas till den intervjuade som i större utsträckning kunnat styra samtalet i jämförelse med om intervjufrågorna varit färdigformulerade och ställts enligt en på förhand bestämd ordning. Valen har därmed minskat den tidigare nämnda så kallade intervjuareffekten. Precis som för enkäterna testades intervjuguiden innan intervjuerna genomfördes för att säkerställa att den fungerade och var begriplig. Guiden modifierades genom borttagning av överflödiga delar och tillägg av nödvändiga delar.

Svaren från informanterna skulle i minsta möjliga utsträckning påverkas av intervjuaren, eftersom de intervjuade regionpolitikernas erfarenhet skulle kunna jämföras och likställas. Därför har effekten och påverkan från intervjuaren samt från yttre omständigheter varit viktiga att beakta. I *Interview research in political science* skriver bland annat Layna Mosley och Lauren M. MacLean (2010) om intervjuarens makt. I alla steg från val av ämne, fall och frågor (MacLean 2010:69) till analysen av intervjuerna och tolkning av material har undersökaren makt (Mosley 2010:11, 25). För att försäkra studiens validitet och reliabilitet blir det viktigt att vara medveten om den påverkan intervjuaren har på studiens resultat (Mosley 2010:24). När studien vilar på en epistemologi som lutar mer åt det positivistiska håller, som uppsatsen gör, blir undersökarens neutrala roll viktig. Att undvika ledande frågor och inte delta i intervjusituationen mer än genom att ställa frågorna blir ett mål för intervjuaren (Roulston 2010c:3-4) och något som har eftersträvat när intervjuerna till uppsatsen har genomförts. Det är samtidigt viktigt att poängtera svårigheterna med att helt leva upp till den neutrala rollen, men också viktigt att betona att detta tagits i beaktande under intervjuerna.

De intervjuades position och roll som politiker har också tagits i beaktande både under intervjuerna och i arbetet med att utforma intervjuguiden. Flera av de råd som William S. Harvey sammanställt i *Strategies for conducting elite interviews* för att intervjua eliter har utnyttjats. Det finns många definitioner av vad eliter är, men likt Harvey (Harvey 2011:433) har en bedömning gjorts att de intervjuade har betydande inflytande över beslutsfattandet i rollen som politiker och specifikt i arbetet med Region Skånes medborgardialoger. Transparens om vad studien handlar om och syftar till gentemot informanterna, noggranna förberedelser och anpassning i tid är några av Harveys råd som använts i uppsatsen (Harvey 2011:435–437). Angående tid och plats för intervjun har hänsyn också tagits till att de intervjuade är *fritidspolitiker*. När förfrågan för intervju skickades klargjordes att intervjun inte skulle ta mer än en timme. Politikerna fick själva fritt välja plats för intervjun under förutsättningen att platsen var tillräckligt tyst för att det skulle bli möjligt att spela in intervjun och att undvika att bli störd (se Trost 2014:65). Två

av intervjuerna genomfördes i respektive politikers partilokal, medan den tredje intervjun genomfördes på ett konditori. Att den tredje intervjun genomfördes på en mer offentlig plats bedöms ändå inte ha påverkat resultatet i någon större utsträckning, både för att konditoriet var i princip tomt och för att ämnet intervjun kretsade kring inte bedöms vara känsligt för personen som intervjuas. Informanten valde platsen själv och hade som nämnt möjlighet att välja en annan plats om det faktum att den var offentlig hade upplevts störa intervjun.

Urvalet för intervjuerna har på grund av praktiska överväganden och begränsade resurser avgränsats till ett mindre antal. Ramen för urvalet har utformats systematiskt och är baserat på kriterium som de intervjuade ska uppfylla (se Roulston 2010a:8). De ska vara politiker i Region Skåne för den gällande mandatperioden eftersom det är den uppsatsen är avgränsad till. De ska dessutom ha medverkat i eller ha koppling till någon av regionens medborgardialoger för att kunna berätta om sina erfarenheter. Ramen för urvalet styrdes därför av information från Region Skåne om vilka politiker som varit aktiva i arbetet med medborgardialoger enligt dessa krav, med politiker från blandade partier. Utifrån den lista som Region Skåne tillhandahöll efter förfrågan gjordes ett slumpmässigt urval. Ingen vidare hänsyn har tagits till informanternas partitillhörighet, utan politikernas engagemang i arbetet med medborgardialog har låtit utgöra det huvudsakliga kriteriet. Möjligtvis hade urvalet ändrats om ett underlag funnits om partiernas inställning till medborgardialog i Region Skåne. Utan tillgång till ett sådant underlag ansågs det inte finnas tillräckliga skäl för att ta hänsyn till partitillhörighet och därför gjordes det slumpmässiga urvalet.

Intervjuerna genomfördes sedan under ett fysiskt möte, vilket inte var ett fastställt krav men däremot något som eftersträvades. Anledningen är de många fördelar som finns med att träffa informanten framför att exempelvis genomföra en intervju över telefon (Harvey 2011:435). Det fysiska mötet är en fördel inte minst när frågorna kan upplevas som komplexa (Esaiasson m. fl. 2017:243) och eftersom det funnits en tanke om att enkätfrågorna krävde en möjlighet att diskutera och problematisera ämnet sågs intervjutillfällena som en möjlighet att göra detta.

Intervjuerna har spelats in och sedan transkriberats. Fördelen med metoden är att användningen av ljudupptagare ger intervjuaren möjlighet att fokusera bättre på att ställa frågor och lyssna på respondentens svar, men även att den intervjuade undviks störd av att anteckningar tas (Trost 2014:74, 76). Det finns däremot en risk att respondenterna inte vill bli inspelade (Trost 2014:75). Information om att intervjun kommer spelas in skickades tillsammans med förfrågan om att genomföra intervjun. Om de potentiella intervjupersonerna inte hade velat att intervjun spelades in hade frågan istället skickas till någon annan. Detta blev aldrig aktuellt eftersom alla informanter godkände att intervjuerna spelades in. Intervjupersonernas vilja eller ovilja att spelas in utgjorde därmed ytterligare ett urvalskrav.

Storleken på urvalet var inte helt fixerat, men styrdes både av tidsaspekten och tanken om mättnad. Det första målet var att kontakta tre ledamöter från regionfullmäktige i Skåne i syfte att genomföra tre intervjuer. Fördelarna med ett mindre urval är att det ger bättre möjligheter att hantera materialet och se detaljer (Trost 2014:143). Ett mindre urval var dessutom möjligt att komplettera med fler

om det skulle visa sig behövas. Annars följde uppsatsen ”lagen om avtagande information”. Om samma information visar sig återkomma i intervjuer och det uppstår en mättnad, minskar behovet av att genomföra fler intervjuer (Trost 2014:144). De tre politiker som slumpmässigt valdes och därför kontaktades, ställde upp på intervjuer. Mättnaden av information märktes av ganska omgående och den ursprungliga tanken om att intervjua tre regionpolitiker behövde därmed inte korrigeras. Viktigt att notera är dock att ytterligare en politiker tillfrågades, utanför det ordinarie urvalet, som en säkerhetsåtgärd eftersom svar från övriga tillfrågade dröjde. Denna intervju ställdes dock in av informanten. Eftersom lagen om avtagande information följde arbetet med övriga intervjuer blev det inte heller aktuellt att göra ett nytt försök och boka om intervjun.

3.7 Etik

I sin skrift *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning* räknar Vetenskapsrådet (2002) upp fyra stycken forskningsetiska huvudkrav. Vetenskapsrådets skrift utgör utgångspunkten för denna uppsats etiska överväganden, där de fyra huvudkraven ska diskuteras och uppfyllas.

Informationskravet handlar om att information ska ges om uppsatsens syfte (Vetenskapsrådet 2002:7). Gällande enkäten hade det kunnat bli problematiskt att dela uppsatsens syfte, eftersom det hade kunnat riskera att påverka respondenternas svar när de fyllde i enkäten. Exempelvis hade en redogörelse för uppsatsens syfte kunnat ge regionpolitikerna en tanke om vilket typ av enkätsvar som förväntades eller vad som sett bäst ut, vilket hade kunnat resultera i att de valt det alternativ som framstår som bäst snarare än det som stämmer bäst överens med verkligheten. Vetenskapsrådet skriver att ”information som ges kan vara mer eller mindre detaljerad” (Vetenskapsrådet 2002:7), där information om uppsatsens syfte till de som har besvarat enkäten därför fått innehålla färre detaljer för att inte riskera att styra resultatet. Samma resonemang gällde den information om uppsatsens syfte som gavs ut under och innan intervjuerna. Detaljerna inkluderades inte i syfte att undvika påverkan på resultatet, men information har getts om vad det övergripande syftet med både deltagandet och uppsatsen har varit.

Samtyckeskravet är det andra kravet och handlar om att deltagare själva bestämmer över sin medverkan (Vetenskapsrådet 2002:9). Deltagande i enkätundersökningen har varit frivilligt, vilket har inneburit att deltagarna själva bestämt om de vill besvara enkäten och samtyckeskravet har därmed bedömts vara uppfyllt. Gällande intervjuerna användes samma princip. Deltagandet var frivilligt och det gällde även under själva intervjun. Om en deltagare önskade avbryta sin medverkan var hen fri att göra det utan påtryckningar.

Konfidentialitetskravet handlar om att uppgifter om deltagare i en undersökning ska ges konfidentialitet och att personuppgifter ska hanteras på ett sätt så att inte obehöriga kan ta del av dem (Vetenskapsrådet 2002:12). Utformningen av uppsatsen har inte inneburit att etiskt känsliga uppgifter samlats in, eftersom uppsatsen inte har intresserat sig för den typen av frågor. Dessutom har enkäterna

varit anonyma redan vid insamlingen. Intervjuerna har anonymiserats i den skrivna uppsatstexten eftersom publicering av namn inte bedömts ge något mervärde. Förhoppningen är även att anonymiseringen resulterade i att de intervjuade inte kände sig begränsade när de berättar om sina erfarenheter av medborgardialogerna. Intervjupersonerna har därför informerats om anonymiteten redan när de blev tillfrågade om att delta och informationen upprepas under intervjutillfället.

Nyttjandekravet är det sista kravet. Det handlar om att de uppgifter som samlats in om enskilda personer endast får användas för forskningsändamål (Vetenskapsrådet 2002:14). Tillgång till och hantering av den typ av personuppgifter som omfattas av kravet kommer inte aktualiseras i arbetet med uppsatsen. För tydliggörandet kommer de uppgifter som samlats in enbart användas i denna uppsats. Den informationen har även förmedlats till de personer som ställt upp på intervju. Både inspelningar och transkriberingar av intervjuerna kommer raderas när uppsatsen blivit godkänd.

Utöver kraven skriver Vetenskapsrådet även rekommendationer. En av rekommendationerna är att fråga berörda personer om de är intresserade av att få veta var forskningsresultaten kommer publiceras. De som önskar kan även få rapporten eller en sammanfattning skickad till sig. Det blir ett sätt att sprida forskningsresultatet men även ett sätt att uppfylla det krav som deltagare kan ha på att få veta hur uppgifterna används och vilka slutsatser som dragits utifrån dessa (Vetenskapsrådet 2002:15). Tillsammans med enkätundersökningen har informationen om möjligheten att ta del av uppsatsens resultat skickats ut. Regionpolitikerna har haft möjlighet att skriva upp sig på en mejllista för att få den färdiga texten skickad till sig. Samma typ av information och alternativ har också getts till de politiker som ställt upp på intervjuer, som erbjudits att få den färdiga uppsatsen skickad till sig.

4 Teoretiskt ramverk

I följande avsnitt presenteras uppsatsens teoretiska ramverk. De två första delarna *Deltagardemokratien och den representativa demokratin* samt *Deltagardemokratins aktiviteter* ger en mer övergripande bild av den teoretisering om deltagardemokrati och representativ demokrati som används i uppsatsen. Teorierna kommer användas för att diskutera den analyserade empirin i förhållande till uppsatsens frågeställningar. Efter dessa följer de två delarna *Politikers roller* och *Medborgardialogernas inflytande* där de teorier som i huvudsak utgör uppsatsens analysverktyg presenteras. Efter presentationen följer analysverktyget samt de operationaliseringar som gjorts av de styrande teorierna i uppsatsen.

4.1 Deltagardemokratien och den representativa demokratin

I litteraturen är två scenarion uppmålade. I det ena resulterar mer deltagande i demokratin till att medborgare ser till sina egna intressen. En liten del av befolkningen får mycket makt (se Gilljam 2003:204). Medborgarna blir oansvariga och ser inte helheten, utan argumenterar för politiska beslut som gynnar den egna situationen (Kymlicka - Norman 2016:206–207). Det är en utveckling som riskerar att minska förtroendet för demokratin och dess legitimitet.

I det andra scenariot resulterar det politiska deltagandet i att medborgare blir mer toleranta och ansvarstagande. Det demokratiska deltagandet uppmuntrar medborgarna till att förstå och se att de frågor som berör allmänheten är de viktiga och de som behöver uppmärksammas (Kymlicka - Norman 2016:207). Deltagandet fostrar aktiva och kunniga medborgare och bidrar till mänsklig utveckling (Held 2006:209).

Det politiska deltagandet ger medborgarna inflytande (se Gilljam 2003; Teorell 2003). Besluten fattas fortfarande av politiker och är därmed förenlig med den representativa demokratin. Maria Jarl lyfter ämnet i kapitlet *Deltagardemokraterna och den representativa demokratin* i *Demokratis mekanismer* (2003). För att deltagardemokrati ska stärka den representativa demokratin menar Jarl att institutioner och aktörer måste släppa ifrån sig makt. Annars blir deltagandet det Pateman kallar *pseudodeltagande*, ett begrepp som förklaras mer ingående längre fram. Om makten inte släpps eller engagemanget och medborgarnas försök att påverka motarbetas finns det en risk att effekterna av deltagardemokratiska aktiviteter blir den motsatta (Jarl 2003:140).

Det finns en teoribildning som därmed pekar på att ökat politiskt deltagande, utöver deltagande på valdagen, är förenligt med den representativa demokratin.

Samtidigt visar den att balansen mellan en förstärkning och ett skadat förtroende är svår. Deltagandet måste ha betydelse, men inte innebära ett direkt inflytande.

För att förstå följande avsnitt behöver *deltagande* som begrepp definieras. Den definition som Sidney Verba och Norman H. Nie gör av det politiska deltagandet i *Participation in America: Political Democracy and Social Equality* (1972) används i uppsatsen. Politiskt deltagande förstås som "activities by private citizens that are more or less directly aimed at influencing the selection of governmental personnel and/or the actions they take" (Verba – Nie 1972:2). Definitionen är vanligt förekommande i litteratur om deltagardemokrati och det är speciellt definitionens utrymme för grad av inflytande som är intressant i uppsatsen.

Teoribildningen om demokrati och deltagande kan delas in i två grenar. Geraint Parry och George Moyser gör en distinktion mellan den *realistiska* uppfattningen som bland annat Joseph Schumpeter har och den *radikala* uppfattningen om deltagande och demokrati som teoretiker som Benjamin Barber och Carole Pateman har (Parry – Moyser 2016:387). Distinktionen kan användas som utgångspunkt i diskussionen och sökandet i svaret på hur deltagardemokratin påverkar den representativa demokratin.

4.1.1 Realister

För realisterna ska valen vara avgörande i demokratin och deltagandet sker på valdagen (Parry – Moyser 2016:388). Deltagandet handlar om att välja nya representanter för ett auktoriserat styre som ska agera på uppdrag av medborgarna (Held 2006:142).

Schumpeter presenterar sin demokratiteori genom kritiken mot den klassiska demokratiteorin och tanken om ett gemensamma bästa och en folkvilja (Schumpeter 1966:251–253). För att en folkvilja ska finnas måste alla individer veta vad de står för oberoende av yttre påverkan, vilket inte är möjligt (Schumpeter 1966:245). Utöver att medborgarna måste veta vad de vill för att kunna delta i politiken finns andra hinder i medborgarnas karaktär som sätter stopp för detta. De vanliga medborgarna, som inte uppfyller de krav Schumpeter menar finns på att vara politiker, blir både mindre rationella och "drops down to a lower level of mental performance" när de rör sig på den politiska arenan (Schumpeter 1966:257–258, 262). Schumpeter menar att lösningen på många av de demokratiska problemen är att lämna tanken om ett styre av folket och substituera det med ett styre som är godkänt av folket (Schumpeter 1966:246). Medborgarnas demokratiska deltagande är strikt begränsat till valdagen och medborgarna ska därför hindras från att ingripa och påverka mellan valen. Det handlar om att respektera den arbetsfördelning som råder mellan väljare och valda. Väljarna måste ha tålamod mellan valen och förstå att politiskt agerande är den valda politikerns uppgift och inte väljarnas. Enligt den realistiska synen ska väljarna inte instruera de valda vad de ska göra eftersom det inte är i enlighet med den demokratiska doktrinen. Väljarna får varken utfärda formella instruktioner eller på mer informella sätt utöva påtryckningar, exempelvis genom brev (Schumpeter 1966:295).

4.1.2 Deltagardemokrater

Deltagardemokraterna, som teoretiker med den radikala uppfattningen även kallas, menar att demokratiska val inte är tillräckligt utan att mer och bredare deltagande krävs (Held 2006:210; Parry – Moyser 2016:388). Deltagarprocessen blir en integrerad del av demokratin och medborgarna uppmuntras till och tar sig an en aktiv roll i den politiska styrningen (Parry – Moyser 2016:388). Barber betonar i sin definition av den ”starka demokratin” att deltagandet handlar om ”självstyrelse av medborgare snarare än ett representativt styre i medborgarnas namn” [min översättning] (Barber 1984:151).

När Pateman skriver i *Participation and Democracy Theory* (1970) utgår hon från deltagande på arbetsplatser och kritiserar Schumpeter och realisternas inställning till politiskt deltagande. Pateman kritiserar realisterna för att centrera deltagandet av elitminoriteten istället för att centrera demokratiteorin kring folkets deltagande (Pateman 1970:104). När medborgarna deltar får det flera positiva effekter. Erfarenheten av ett deltagande styrelsesätt och praktiskt deltagande resulterar både till en positiv insikt om politikens möjligheter att förändra och till en försvagning av odemokratiska attityder hos medborgarna (Pateman 1970:105).

Pateman är kritisk till de definitioner som finns av deltagande. Deltagandet används på fel sätt - för att öka effektiviteten eller övertyga om att acceptera redan fattade beslut. Pateman menar att deltagandet som begrepp används för att beskriva situationer där deltagande faktiskt inte sker utan för att referera till minsta interaktion (Pateman 1970:68). Pateman använder begreppet *pseudodeltagande* med inspiration av i denna text tidigare nämnda Sidney Verba, för att benämna det symboliska deltagandet. Deltagandet handlar då snarare om en känsla eller upplevelse av deltagande snarare än ett faktiskt deltagande (Pateman 1970:69). Pateman menar att demokratibegreppet ofta används för att beskriva pseudodeltagande (Pateman 1970:71).

I sin bok lyfter Pateman även begreppen *inflytande* och *makt* och vikten av att förstå att de skiljer sig åt. Inflytande måste förstås som att A påverkar B utan att B underordnar sina önsknings framför de önsknings A har (Pateman 1970:69). A har därmed inflytande över B och beslutsfattandet, men det är B som har makt att ta beslutet. Denna bild kopplar Pateman till begreppet *partiellt deltagande*, där deltagandet är ojämnt till fördel för en part (Pateman 1970:70) till skillnad från *fullt deltagande* som innebär faktiskt inflytande för alla (Pateman 1970:71).

4.2 Demokratiska deltagaraktiviteter

Ytterligare en distinktion som görs i litteratur om demokrati och deltagande handlar om hur deltagandet sker. Mikael Gilljam och Jörgen Hermansson beskriver det som aktiviteter som deltagardemokratin rymmer (Gilljam – Hermansson 2003:19). Jan Teorell delar upp deltagandet i olika typer och skriver om deltagande som påverkansförsök, deltagande som beslutsfattande och deltagande som politiska samtal (Teorell 2003:325–327). Deltagande som politiskt samtal är kopplad till den

deliberativa demokratikategorin som inte inkluderats i denna uppsats. Distinktionen mellan deltagande som påverkansförsök respektive som beslutsfattande är däremot viktig för uppsatsen.

Teorell utgår från Verba och Nies definition av politiskt deltagande som nämndes i inledningen av detta teoriavsnitt. Deltagande som påverkansförsök förstås som försök att påverka beslutsfattarna genom ett indirekt inflytande. Medborgarna uttrycker preferenser gällande politikens innehåll och inte bara om vem som ska besluta över innehållet. Inflytandet sker dessutom genom andra kanaler än röstning och kampanjer (Teorell 2003:325; Gilljam – Hermansson 2003:19). Teorell understryker att deltagandet är en indirekt handling och att besluten fortfarande, i enlighet med realisternas önskemål, tas av politiker (Teorell 2003:326).

Deltagande som beslutsfattande har starkare koppling till deltagardemokraternas syn på deltagande. Deltagandet är ett direkt beslutsfattande snarare än ett sätt att påverka beslutsfattare (Teorell 2003:326; Gilljam – Hermansson 2003:19). Teorell skriver att definitionen inte innebär ett avskaffande av representativa institutioner, utan snarare förbättrade möjligheter för deltagande (Teorell 2003:326).

4.3 Politikers roller

I *Participatory Initiatives and Political Representation* skriver Martin Karlsson (2012) om politikers roll när olika former av medborgarinitiativ, speciellt medborgardialoger, används. Politiker fungerar som *gatekeepers* mellan det politiska inflytandet som medborgardialogerna potentiellt kan ha och de faktiskt tagna besluten. Karlsson menar att den roll politiker har i sammanhanget därför är av stor betydelse i beslutsprocessen (Karlsson 2012:796).

Resonemanget blir viktigt för att förstå medborgardialogernas möjlighet att påverka faktiska beslut. I en representativ demokrati där besluten tas av politiker som utsetts genom val, behöver medborgardialogerna påverka politikerna för att ha någon inverkan på besluten som tas. I mer direktdemokratiska former av medborgarinflytande fungerar det annorlunda, eftersom medborgarna har större utrymme att påverka beslutsfattandet på andra sätt än genom att välja fram politiska representanter, exempelvis genom val i en specifik fråga där medborgarnas röster avgör beslutet. För den typ av medborgardialog som är i fokus i denna uppsats behöver medborgardialogerna influera beslutsfattare för att kunna påverka beslut.

Karlsson beskriver *gatekeepers*-funktionen i termer av makt. Politiker har i rollen som *gatekeepers* makt över implementeringen av medborgardialoger. Regionpolitikerna väljer om regionen ska införa medborgardialoger eller inte. Politikerna har även makt över att låta medborgardialogerna påverka, eller inte påverka, beslut (Karlsson 2012:799).

Roles of representation

Councillors' adherence to different roles of representation:

Trustee: acting according to his/her own will if found in a conflict with the party position and will of the voters.

Party representative: acting according to the party position if found in a conflict with his/her own and the will of the voters.

Citizen delegate: acting according to the will of his/her voters if found in a conflict with his/her own and the party position.

Modell 4.1 Politikers roller av representation (Karlsson 2012:802)

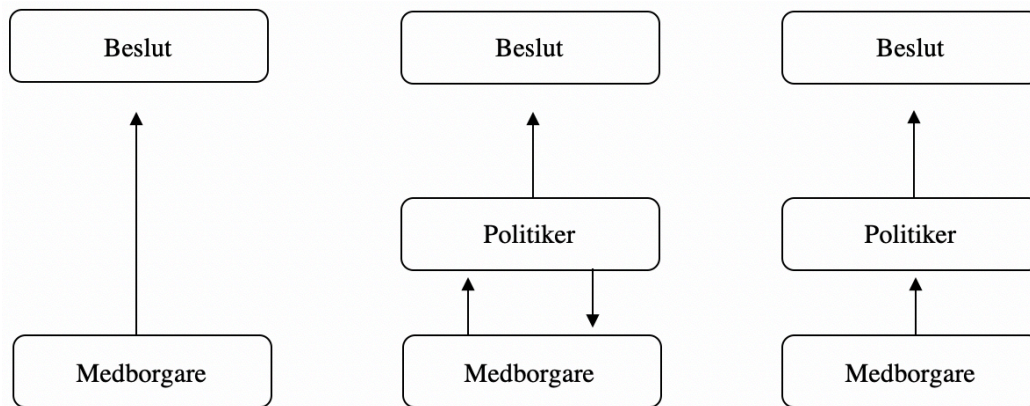
Karlsson använder modellen för att göra en jämförelse av politikernas roll i kommuner som använder sig av medborgardialog och i kommuner som inte använder någon form av medborgardialog. Karlsson menar att rollen politiker tar på sig på grund av medborgardialogerna kan passa illa med de traditionella roller som finns i den representativa demokratin (Karlsson 2012:800). I en situation när politikernas egna intressen, partiets åsikter och folkets vilja står i konflikt är tanken att något av alternativen har företräde. Det är i den situationen politiker är gatekeepers för medborgarnas åsikter, eftersom dessa kan vara sekundära i jämförelse med politikernas egen övertygelse eller partilinjen, vilket minskar medborgarnas möjlighet att påverka beslut. Om politikern istället prioriterar folkviljan får medborgarna mer makt.

Karlssons modell består av tre kategorier. Enligt den första rollen *trustee* representerar politikern främst sig själv och sin egen vilja. I en situation där den egna viljan, partiets position i frågan och folkets vilja står i konflikt agerar politikern enligt den egna viljan. Den andra rollen en politiker kan ta är som *party representative*. När politikernas, partiets och folkets vilja inte stämmer överens följer politikern partiets position. När politiker tar sig an rollen som *citizen delegate* är det folkviljan som politikern agerar efter i en situation där politikernas uppfattning, partiets position och folkets vilja är i konflikt.

4.4 Medborgardialogernas inflytande

Leif Lewin formulerar i *Folket och eliterna* (1970) en modell för den liberala demokratins funktion (Lewin 1970:223). Lewin menar att ingen av de två ursprungliga kategorierna direkt och indirekt demokrati, den senare termen är en

beskrivning av den representativa demokratin, är idealisk. Den direkta demokratin är oförmögen att allokera värden medan den indirekta demokratin inte klarar av att bygga upp konsensus, vilket Lewin menar är viktigt. Lewin kompletterar därför de två kategorierna med en modell för den interaktiva demokratin (Lewin 1970:224).

Modell 4.2 Lewins demokratiska beslutsmodeller (*direkt demokrati, interaktiv demokrati och indirekt demokrati*)

Lewins interaktiva modell är i linje med den gren av deltagardemokratin som uppsatsen vilar på och dess tanke om att beslutsfattande genom eliter i form av politiker är nödvändig, till skillnad från den direkta demokratin där medborgarna tar besluten. Lewin menar att det är viktigt att eliten stimulerar massan till att delta i beslutsprocessen för att öka sin egen representativitet (Lewin 1970:225). Lewin poängterar att det ökade deltagandet i beslutsprocessen som han efterfrågar ska ske inom partiväsendet och dess möjligheter till deltagande, eftersom Lewin ser det som en nödvändighet att besluten fattas genom eliter (Lewin 1970:224). Lewin förstår folkligt deltagande i beslutsprocessen som folkligt inflytande över politiken och menar att deltagande utan inflytande ”utgör en förvanskning av idealen” (Lewin 1970:229–230).

Deltagandet och inflytandet återkommer. Blaug skriver att när det görs försök att förstå variationen av koncept av demokrati blir det tydligt att deltagandet är viktigt. Det är först när man går in på hur koncepten menar att deltagandet ska se ut som skillnaderna uppenbarar sig (Blaug 2002:107), vilket gör det viktigt att undersöka den aspekten i uppsatsen. Skillnaderna i hur stort inflytande medborgardialogerna ska ha på besluten skiljer sig åt mellan deltagardemokrati och representativ demokrati. Den teoretiska diskussionen har även visat att medborgardialogernas inflytande både kan komplettera och försvaga den demokrati i vilken den verkar.

Hur realister och deltagardemokrater ser på deltagardemokratiska inslag och dess inflytande redogjordes för ovan. Genom Gilljam presenteras ytterligare ett synsätt då han menar att deltagardemokratin är ett problem först när deltagarna får inflytande. Deltagardemokratin utgör inte ett lika stort problem om medborgare deltar i medborgardialoger för att politiker ska kunna informera sig, skaffa underlag och därmed fatta bättre och mer förnuftiga beslut (Gilljam 2003:204).

Tre teoretiska möjligheter har därmed identifierats för hur medborgardialogerna kan vara uppbyggda som uppsatsen vilar på och som tillsammans med Lewins

modell har inspirerat till analysverktygets tre kategorier. En möjlighet är att medborgarna deltar genom medborgardialoger vilket förbättrar politikerns beslutsunderlag och medborgarna får därmed ett indirekt inflytande. En annan möjlighet är att medborgarna deltar genom medborgardialog vilket påverkar politikerns beslut som medborgarna får inflytande över. En tredje möjlighet är att deltagandet inte innebär något inflytande alls, exempelvis genom att medborgardialoger arrangeras för att diskutera redan fattade beslut.

4.5 Analysverktyg

I analysverktyget återfinns de aspekter och indikatorer som operationaliserats från valda teorier. Verktöget har använts för att fånga upp viktiga delar av empirin som med hjälp av verktöget tolkats och analyserats och sedan diskuteras utifrån uppsatsens frågeställningar.

Karlssons teori om politikerns roller och Lewins modell av beslutsfattandet har valts som uppsatsens huvudsakliga teorier. Karlsson har lyckats skapa en metod för att mäta skillnader och få fram svar på hur medborgardialoger påverkar politikerns beslutsfattande, vilket är i linje med uppsatsens frågeställning och därför ansågs passande att använda. Lewins sätt att arbeta med tydliga modeller och intresse för beslutsfattande har varit avgörande för när valet föll på den teorin. Lewins modell har inte en lika tydlig koppling till uppsatsen och hans modeller operationaliseras därför med andra teorier som presenterades i det teoretiska ramverket, för att passa uppsatsens syfte. Operationaliseringarna presenteras i följande avsnitt, men här nedan återfinns analysverktyget med de begrepp som används i uppsatsen för att skapa ramar för insamling av empirin samt för att analysera de empiriska resultaten.

Kategori Teori	Deltagardemokrati	Deltagardemokrati i den representativa demokratin	Representativ demokrati
Politikerns roller	Medborgardelegater	Partirepresentanter	Partirepresentanter Individualist
Medborgardialogernas inflytande	Inflytande	Indirekt inflytande	Inget inflytande

Modell 4.3 Uppsatsens analysverktyg

4.5.1 Operationalisering av politikerns roller

Den modell som Karlsson konstruerat och tillämpat på svenska kommuner kommer användas på ett liknande sätt i denna uppsats, men där jämförelsen istället görs mellan två regioner. Uppsatsen ska visa på om det är en skillnad mellan vilken roll politiker tar på sig i en region som tillämpar medborgardialoger jämfört med politiker i en region som inte gör det. I uppsatsen kommer modellen användas för att formulera enkätfrågor och för att tolka svaren.

Det är i termer av gatekeepers, politikers roller och makt över att låta medborgardialogerna påverka beslut som empirin i uppsatsen kommer förstås. Trustee översätts till *individualist*, party representative till *partirepresentant* och citizen delegate till *medborgardelegat*. Tanken är att resultatet från enkäten ska ge en övergripande bild av hur medborgardialogernas potentiella påverkan på beslutsfattandet står sig i relation till det inflytande partitillhörighet och politikers personliga övertygelse har över beslutsfattandet.

Rollerna kopplas ihop med demokratikategorierna. I deltagardemokratin är politikerna medborgardelegater i enlighet med det teoretiska resonemanget om att medborgarna har inflytande men utan att det helt välter de representativa institutionerna. Politikerna finns därmed kvar.

I den representativa demokratin är politikerna representanter för både sitt parti och sina egna intressen. Arbetsfördelningen ska enligt Schumpeter vara tydlig, med medborgare som röstar fram politiker som i sin tur fattar beslut. Valresultatet speglar folkviljan och i valet blir alla röstberättigade medborgare hörda.

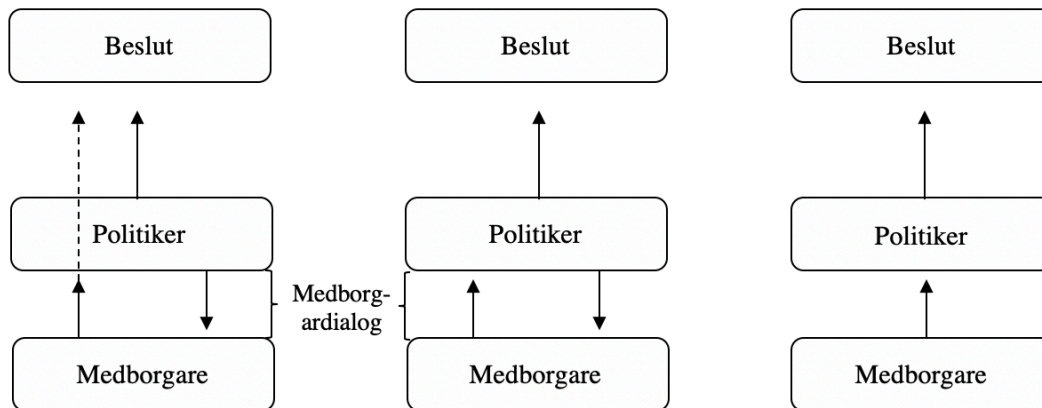
När deltagardemokratiska inslag finns i den representativa demokratin är politikerna fortfarande *partirepresentanter*, men enligt tidigare omskrivna demokratiteoretiska resonemang finns det en risk att politiker skiftar roll och blir *medborgardelegater*. Om politikernas roll förändras till *medborgardelegater* minskar partiernas inflytande. Den makt medborgare haft genom de demokratiska valen minskar och skiftas över till medborgare som deltagit i medborgardialogerna. För att medborgardialogen ska komplettera den representativa demokratin behöver politikernas roll fortsatt vara *partirepresentanter*. Eftersom spänningen främst återfinns mellan *medborgardelegater* och *partirepresentanter* anses det för uppsatsen inte vara ett problem att demokratikategorierna *representativ demokrati* rymmer två politikerroller. Enkätresultatet används för att mäta om fler politiker i Region Skåne besvarar enkäten i enlighet med *medborgardelegaten*, vilket skulle vara problematiskt för den representativa demokratin. Om enkätresultaten inte visar på någon skillnad tolkas resultatet i enlighet med Karlssons teori som att medborgardialogerna inte utgör ett hot mot den representativa demokratin. Demokratikategorierna blir mer viktiga för den andra delen av analysverktyget och den operationalisering som presenteras nedan.

Hypotesen som härleds från Karlssons resonemang och som kommer att användas i uppsatsen är att politiker i regioner som använder medborgardialoger i högre utsträckning tenderar att ta sig an rollen som *medborgardelegat*.

4.5.2 Operationalisering av medborgardialogernas inflytande

I uppsatsen är inte demokratikategoriernas förmåga att allokerar värden eller bygga konsensus i fokus, utan istället det som Lewin skriver om beslutsprocessen i de olika kategorierna. En del av uppsatsens teoretiska verktyg kommer utgöras av en utveckling av den modell som Lewin kallar den interaktiva demokratin. Lewins modell kommer delas upp i två. Uppdelningen av Lewins modell och

operationaliseringen bygger på andra teorier som tagits upp i uppsatsens teoriavsnitt, främst Pateman och Teorell.

Modell 4.4 Beslutsfattande och inflytande (*deltagardemokrati, deltagardemokrati i den representativa demokratin och representativ demokrati*)

I den första delen *deltagardemokrati* finns en medborgardialog mellan väljare och valda, men medborgarnas tankar influerar inte bara politikerna utan även beslutet. Deltagandet resulterar inte endast i beslutsunderlag och information att hänvisa till, utan i *inflytande*. Den uppfyller därmed det krav som Lewin ställer på deltagandet. Denna sektion av modellen är också uppbyggd utifrån Patemans tanke om fullt deltagande. Inflytandet blir faktiskt och begränsas inte till en mindre grupp som sedan fattar det slutgiltiga beslutet. Istället finns förutsättningarna för att alla kan ha inflytande över de beslut som tas. I uppsatsen förstås det mer direkta inflytandet, med hänvisning till Teorell som att medborgardialogerna på ett mer direkt sätt påverkar besluten, än att de endast utgör ett beslutsunderlag eller tas upp i en diskussion. Medborgarna involveras tidigt i beslutsprocessen och de åsikter som framförs i dialogen når hela vägen till att påverka ett beslut. Det direkta beslutsfattandet och inflytandet innebär däremot inte ett avskaffande av den representativa demokratin, utan snarare förbättrade möjligheter för deltagande. Medborgarna väljer politiker men genom den dialog som förs dem emellan får medborgarna ett betydande inflytande, vilket illustreras i modellen.

Den andra delen av modellen, *deltagardemokrati i den representativa demokratin*, representerar istället det deltagande som Gilljam menar resulterar i ett beslutsunderlag. Att medborgardialogerna blir ett underlag förstås i uppsatsen som att de får ett *indirekt inflytande* över besluten genom att, i enlighet med hur Teorell beskriver deltagande som påverkansförsök, uttrycka sina preferenser om politikens innehåll. Även här finns en koppling till Pateman som beskriver det partiella deltagandet, vilket redogjordes för ovan. Det innebär att en part har inflytande över en annan och dess beslut, men att den som influeras är den som har makt att ta beslutet. I uppsatsen förstås det indirekta inflytandet som att medborgarna genom involverande i beslutsprocessen har inflytande över politikerna genom medborgardialogen, men att politikerna är de som fattar beslut. Politikerna har dessutom makt över att låta medborgarnas åsikter och synpunkter influera, eller inte influera, beslut. Deltagandet sker inom den representativa demokratis tydliga

ramar där politikerna enligt realisternas önskemål fortsatt har makt och fattar besluten.

Den tredje delen av modellen som döpts till *representativ demokrati* innebär *inget inflytande* alls. Resultatet av medborgardialogerna påverkar inte besluten. Enligt Lewins resonemang blir det inte möjligt att tala om ett deltagande. Att denna del ändå finns med trots det inte innebär något deltagande har återigen koppling till Patemans uppdelning av olika typer av deltagande och begreppet pseudodeltagande. I uppsatsen förstås pseudodeltagandet som att det finns ett sken av att medborgardialog arrangeras, men det sker egentligen inte någon dialog eller så sker den efter att beslut har fattats och det finns därmed varken något deltagande eller inflytande. Medborgarna kan fortfarande ha inflytande över besluten enligt det resonemang som fördes när den tidigare forskningen presenterades, men inte genom medborgardialogen.

Varje kategori och varje typ av inflytande, kopplas till en demokratikategori och därmed till den diskussion som fördes ovan om spänningarna mellan de olika demokratikategorierna. Modellen och operationaliseringen har använts för att välja ut ämnen och utforma frågor till intervjuguiden samt för att tolka uppsatsens textmaterial. Modellen har integrerats i analysverktyget som har använts både för att fånga upp relevanta delar av dokumenten och intervjutranskriberingarna och för att analysera samma delar.

5 Statistiska resultat

Här presenteras resultatet från enkätundersökningen samt de statistiska beräkningar som gjorts på resultatet. Det statistiska resultatet får en egen rubrik för att uppsatsens analysdel under kapitel 6 ska befrias från teknikaliteter och siffror och där fokus istället ligger på analys av det statistiska resultatet, intervjuer och dokument.

5.1 Enkätundersökning

Enkäten skickades ut till 149 ledamöter i regionfullmäktige i respektive region. 145 ledamöter i regionfullmäktige i Stockholm fick enkäten (fyra mejl studsade tillbaka) och alla i ledamöter i regionfullmäktige i Skåne fick enkäten. I region Stockholm svarade 53 ledamöter på enkäten vilket gav en avrundad svarsfrekvens på 37 %. I Skåne var motsvarande siffror 74 ledamöter och 50 % svarsfrekvens. Hade endast enkäterna utgjort grunden för uppsatsen och syftet varit att dra långtgående slutsatser hade det låga deltagandet varit problematiskt. För uppsatsen som inte har den ambitionen ses resultatet som en god empirisk grund att diskutera utifrån.

Den första frågan som politikerna besvarade, utöver frågan om partitillhörighet, handlade om deras agerande. För att jämföra de två regionerna gjordes en analys av den korstabell som skapades när enkätsvaren inhämtats (se bilaga 10.3). Eftersom fler än 20 procent av cellerna hade förväntad frekvens som var lägre än 5 ansågs inte Chitvå-testet vara tillförlitligt och därför användes Fishers exakta test. Även om korstabellen vid en första anblick kan ge sken av att det finns en skillnad mellan hur politiker i de två regionerna svarade visade Fishers exakta test att resultatet inte var signifikant (p -värde $> 0,05$). Det innebär att det inte finns grund för att förkasta nollhypotesen som säger att det inte finns något samband mellan regionerna och hur politikerna uppger att de agerar när intressen står i konflikt.

Den andra frågan som politikerna besvarade handlade om hur de menade att politiker bör agera. Resultatet skilde sig inte mycket från den första frågan och skillnaden mellan de två grupper av politiker tycktes vara än mindre (bilaga 10.3). Den statistiska analysen bekräftade detta. Korstabellen uppfyllde kraven för att kunna genomföra ett Chitvå-test men inte heller för denna fråga är skillnaden signifikant (p -värde $> 0,05$) och nollhypotesen kan därmed inte förkastas. Utifrån enkätsvaren är det inte möjligt att säga att det finns en skillnad mellan politiker i de två regionerna gällande hur de uppger att de agerar eller menar att politiker bör agera i en situation där politiska intressen står i konflikt med varandra.

Statistiska jämförelser mellan partier har inte varit fruktbara på grund av det låga deltagandet. I syfte att försöka förkasta nollhypotesen för att visa på en skillnad mellan regionerna inom ett parti testades resultatet för Sverigedemokraterna eftersom partiet hade den största numerära skillnaden mellan politikerrollerna enligt korstabellen (bilaga 10.3). I Region Skåne svarade två ledamöter från Sverigedemokrater i enlighet med *medborgardelegaten*. När Fishers exakta test användes blev p-värdet återigen större än 0,05 vilket innebär att uppsatsen inte kan visa på att det finns en skillnad mellan regionerna.

6 Medborgardialoger och beslutsfattandet

Nedan följer en analys av den empiri som uppsatsen bygger på. Analysen är uppdelad på samma sätt som analysverktyget och presenteras därför utifrån politikernas roller och medborgardialogernas inflytande. I den första delen återfinns främst resultat från enkätundersökningen, men även delar som framkommit under intervjuerna. I den andra delen får analys av intervjuerna mer utrymme tillsammans med dokumentanalysen.

6.1 Den oförändrade politikrollen

Resultatet från enkätundersökningen antyder att det inte finns någon skillnad i politikroller mellan Region Skåne och Region Stockholm, trots att Skåne länge arbetat med medborgardialoger. Om resultatet som presenterades förstås som en bild av verkligheten kan den oro som finns kopplad till deltagardemokratiska inslag stillas. Karlsson menar att rollen som deltagardelegat passar illa med den representativa demokratins traditionella roller, men politikerna i Region Skåne har främst besvarat enkäten i enlighet med *partirepresentanten* vilket är helt i enlighet med den representativa demokratins roller. Varken problemet med minskat inflytande för partierna eller en maktkoncentration till en mindre grupp medborgare kan läsas av i resultatet. Det är viktigt att betona att endast skillnaden mellan regionerna bör läsas av ur enkätsvaren. Att regionpolitikerna svarat enligt de olika alternativen innebär inte att endast partiets, att endast den egna eller att endast väljarnas åsikt är viktig. Resultatet bör därför endast förstås i den kontext i vilken frågorna har ställts. Enkäten används i uppsatsen som ett verktyg för att mäta om medborgarna i högre grad influerar politikernas beslutsfattande i en region som arbetar med medborgardialog jämfört med en region som inte gör det och utgör därmed ett mätinstrument för hur medborgardialoger påverkar skånska regionpolitikernas beslutsfattande. Det är även viktigt att betona att inte alla regionpolitiker har besvarat enkäten. Det finns utrymme för att resultatet sett annorlunda ut om alla regionpolitiker hade gjort det. Utifrån dessa premisser och med reservationen i beaktande indikerar dock resultatet av de enkäter som samlats in att medborgardialogerna inte har något betydande inflytande över de skånska regionpolitikernas beslutsfattande.

Begreppet gatekeepers aktualiseras eftersom politikerna trots input från medborgare genom dialoger i första hand beslutar enligt partiets åsikt. Även i jämförelse med hur de menar att politiker *bör* agera svarar politikerna i Region

Skåne i enlighet med rollen som *partirepresentant*. Eftersom resultatet från den genomförda enkätundersökningen indikerar att dialogerna inte har någon betydande påverkan på hur politiker fattar beslut, kan gatekeepers-begreppet användas för att beskriva politikerna.

Enligt enkätresultaten är varken det starka partiväsendet som finns i Sverige eller den representativa demokratins traditionella roller hotade av medborgardialogerna i Region Skåne. Enkätsvaren indikerar istället att förutsättningar finns för att medborgardialogen kompletterar den representativa demokratin i Region Skåne eftersom inga statistiska skillnader har kunnat visas i jämförelsen med Region Stockholm, som inte använder medborgardialog. Även i Region Skåne besvarade politiker enkäten i enlighet med *partirepresentanten*.

Det finns även resonemang från intervjuerna som kan kopplas till politikernas roller, men som även belyser problematiken som finns med enkätfrågorna. Problematiken handlar främst om meningen ”det beror på” som förekom i olika varianter som svar på hur tungt medborgardialogerna väger i jämförelse med annat när beslut ska tas. En informant uttryckte att ”det beror ju på såklart [...] men då får man ju väga det” (intervju 3) och en annan att ”[d]et beror helt på vilken fråga det handlar om” (intervju 2). När enkäterna skickades ut skrev flera respondenter mejl med samma typ av invändning mot enkätens utformning, att det inte är möjligt att svara på hur det är eftersom *det beror på*. Hur mycket inflytande medborgardialogerna får över politikernas beslutsfattande kan därför också tänkas *bero på*, där flera av de faktorer som lyfts fram i analysens andra del och som presenteras nedan kan utgöra svaret på frågan *vad* det beror på. Detta resonemang tillsammans med alla tre informanternas beskrivning av hur resultatet av medborgardialoger lyfts till partierna för att kunna bearbetas till eventuella förslag och till andra sammanhang för diskussion, visar på partiernas ställning som starkare än medborgardialogernas. Informanternas beskrivningar har därför starka kopplingar till *partirepresentanten*. Informanterna tycks inte skilja sig åt från respondenterna som besvarade enkäten, där en betydande majoritet av regionpolitikerna även i Skåne, som nämnt, svarade i enlighet med *partirepresentanten*.

En av informanterna menade att ”även om jag är folkvald, folk vill [...] att jag ska sitta och bestämma, så vill jag ändå [veta] vad tycker folk om det här, för det är ju inte min åsikt egentligen som ska skina igenom utan det är folket[s]” (intervju 2), ett resonemang som kan kopplas till *medborgardelegantens* resonemang om att folkets åsikter i främsta hand ska avgöra. Samtidigt resonerade samma informant om att information från dialogerna kan tas till partigruppen men att det är upp till partierna att agera, samt betonade kravet på intresse från politikerna att göra något av de frågor som lyfts under dialogerna för att något ska hända. Kopplingen till *partirepresentanten* och att partiets åsikt går före och har större betydelse än både den egna åsikten och medborgarnas åsikt, framgår därmed.

6.2 Det kravfyllda inflytandet

I analysen av de dokument som valts ut i uppsatsen låg fokus på analysverktygets andra del - om medborgardialogernas inflytande. Ur beslutsförslaget som analyserats i uppsatsen framgår det att medborgardialogerna främst har ett indirekt inflytande. Enligt dokumentet är syftet med medborgardialogerna ”få fler samt olika perspektiv med i beslutsunderlagen” (Regionstyrelsen 2019). Det betonas även att arbetet ska ha både koppling till och övervägas tidigt i den politiska beslutsprocessen. Att dialogen har en koppling till beslutsprocessen blir en förutsättning för att dialogerna ska kunna ha inflytande. Användningen av medborgardialogerna i beslutsunderlaget innebär en koppling till det indirekta inflytandet och därmed till kategorin *deltagardemokrati den representativa demokratin*. Även betoningen på att överväga dialog tidigt i den politiska beslutsprocessen har koppling till samma demokratikategori enligt den operationalisering som gjorts. Visserligen innebär övervägning av dialog inte att medborgarna faktiskt får delta i dialog tidigt, men att överväga dialogen tidigt blir en förutsättning för att dialogerna ska kunna genomföras tidigt i processen och ha möjlighet att påverka beslutsfattandet innan ett politiskt beslut har tagits.

Det andra dokumentet som har analyserats har koppling till alla tre demokratikategorier som används i analysverktyget. I dokumentet betonas att ”[d]et är viktigt att medborgarna känner sig lyssnade på” (Region Skåne 2013). Upplevelsen av att vara lyssnad på diskuterades i tidigare forskning och att det för med sig ett krav på att medborgarnas åsikter även resulterar i förändring. Bland annat menade Sedelius och Åström, men även Flinders och Domett, att deltagardemokratiska aktiviteter kan få negativa effekter på det demokratiska förtroendet och tilliten om det inte resulterar i ett reellt inflytande. Det kan därmed diskuteras för att det finns en koppling mellan upplevelsen att vara lyssnad på och att medborgardialogerna har ett inflytande över beslutsfattandet. Tidigare forskningen har just pekat på att upplevelsen av att vara lyssnad på uppnås först när medborgarna genom dialoger får inflytande. Å andra sidan har medborgardialogerna utifrån vad som framkommer i dokumentet främst ett indirekt inflytande. Medborgardialogerna beskrivs kunna ”bli ett värdefullt inslag i det politiska arbetet och bidra till bättre beslutsunderlag” (Region Skåne 2013). Det handlar därmed varken om en mer direkt påverkan på besluten, eller att dialogerna inte ska ha någon påverkan alls och formuleringen kopplas därför till *deltagardemokrati i den representativa demokratin*. I dokumentet betonas det även att medborgardialogen främst ska användas tidigt i beslutsprocessen, vilket enligt operationaliseringen kopplas till *deltagardemokratin*. Utöver detta görs en betoning i dokumentet på vikten av att ”klargöra att medborgardialog innebär en rådgivande funktion” (Region Skåne 2013) vilket dock tyder på ett indirekt inflytande snarare än ett mer direkt inflytande över besluten, vilket stärker kopplingen till den andra demokratikategorin.

Deltagarnas upplevelse återkommer i dokumentet men i termer av att det ska vara ”lönt att medverka” vilket ställer krav på att ”dialogens resultat tas emot inom ramen för den politiska beslutsprocessen samt att politikerna återkommer till

medborgarna med en kvittens på att man har behandlat dialogresultatet” (Region Skåne 2013). Kopplingen till den politiska beslutsprocessen har nämnts tidigare. Det specificeras inte vad det innebär att behandla dialogresultaten, men det ställs inget explicit krav på att resultaten ska få inflytande över resultaten, eller påverka politikens riktning. Däremot kan politikernas krav på att behandla resultaten innebära ett indirekt inflytande, likväl som det kan innebära att medborgardialogerna inte har något inflytande alls. Den ospecificerade formuleringen om behandling av dialogresultaten lämnar utrymme för båda scenarion. Ett annat segment av dokumentet styrker resonemanget om att medborgardialogen inte har något inflytande över beslutsfattande, där följande formulering återfinns: ”I särskilda fall kan medborgardialog användas efter beslut” (Region Skåne 2013). När medborgardialog används på det sättet finns det ingen möjlighet för dialogerna att influera beslutsfattandet, eftersom besluten redan är tagna. Den typen av användning av medborgardialogerna kopplas till den *representativa demokratin* och Patemans pseudodeltagande.

Analysen av intervjuerna visar att frågan om medborgardialogen får inflytande över regionpolitikernas beslutsfattande beror på ett flertal faktorer. För att fler politiker än de som medverkar i dialogerna ska kunna ta del av de diskussioner och frågor som lyfts under en dialog behöver informationen förmedlas. Alla tre informanter berättade att detta görs systematiskt genom att material samlas in och sammanställs av tjänstepersoner. Materialet utgörs bland annat av frågor, önskemål samt medborgares svar på frågeställningar politiker haft med sig vid dialogerna. En informant beskriver att tjänstepersoner ”skickar då ut inför politiska beslut [...] så att [...] politikerna som tar beslut får läsa vad folk tycker” (intervju 2). Ytterligare en informant beskriver processen med att förmedla information om och från dialogen: ”Vi gjorde ju ett blad som vi skickade till regionfullmäktige där vi berättade vad vi hade gjort och vilka vi hade träffat” (intervju 1). Informationen finns därmed att tillgå och medborgarnas åsikter förs vidare.

Informanterna verkade överens om hur de själva såg på medborgardialogerna. ”Det är ju erfarenheter” och fortsätter ”träffar man inte medborgare så får man inte de erfarenheterna” (intervju 3). Alla tre nämnde att den erfarenheten tas med i diskussioner. ”Det har hänt ett antal gånger att man har stått i regionfullmäktige och sagt [...] jag vet vad en del av medborgarna tycker och de tycker det här, varför kan vi då inte göra på detta viset” (intervju 2) beskrev en av informanterna, men lade också till en viktig kommentar: ”Om man själv håller med om det, givetvis”. För att enskilda politiker ska lyfta en fråga eller ett önskemål i en diskussion eller debatt, eller för att de ska besluta i enlighet med vad en medborgare uttryckt genom medborgardialog behöver den enskilda politikern hålla med. Informanterna uttryckte att för att resultatet av medborgardialogen ska få genomslag behöver det finnas ett intresse för att göra någonting av det.

Det finns även andra hinder, även om intresset finns för en fråga. En av informanterna beskrev att förslagen tas med genom att lyftas i partigruppen eller i en nämnd men underströk att ”sen kanske det inte går att göra någonting av det” (intervju 3). Att intrycken från medborgardialogerna tas med till partigruppen beskrev alla tre informanter. ”Har man fått tillräckligt mycket med sig [...] då är det klart man diskuterar det i sitt parti” (intervju 1) förklarade en informant.

Ytterligare en informant betonade partiernas betydelse och sa att ”vi [tar] det till vår partigrupp så får partierna själva agera” (intervju 2). Samma dilemma som beskrevs ovan, om att det krävs ett intresse från politiker för att göra agera för en fråga, finns gällande partierna. Intervjuerna indikerar att för att en fråga eller ett ämne ska få genomslag eller påverka ett beslut behöver det finnas ett intresse från politiker och partigrupper att *själva agera*. Resonemanget bekräftas även av informanterna, att engagemang från individer krävs både för att dialogerna ska bli av och att resultatet används på något sätt. En av informanterna konstaterade att ”[n]ågon måste lyfta det så är det ju. Det kommer inte av sig själv” (intervju 3).

Vilken fråga det handlar om är också avgörande för att den ska tas vidare och att det ska resultera i förändring. En informant pratade om medborgardialogernas påverkan och beskrev att ”vi [har] framfört det och vi har påverkat det och något har gett förändring och något har inte gett förändring av olika anledningar, så man försöker påverka där det går.” (intervju 3). Informanten beskrev att konkreta frågor främst resulterar i förändring, men betonade också att lagar och regler styr vilket förhindrar att vissa frågor kan genomföras. En annan av informanterna beskrev att gällande ”vissa frågor så vägs det in mer av medborgardialogen än det gör med andra” (intervju 2) och menade också på att mer konkreta frågor väger tyngre. Den tredje informanten svarade på frågan om medborgardialogen har något inflytande över beslut att ”[d]et kan få det om det är någo[n] alldeles speciellt fråga som kommer upp” (intervju 1). Samma informant berättade att inom partiet är ett sätt att tänka kring medborgardialogerna att om ”det här är en fråga som väckte ett stort [intresse] kan vi driva den vidare” (intervju 1). Det visar både på att ett ämne bör vara intressant för politiker och partier för att få inflytande, men också att det bör engagera flera medborgare i dialogerna för att uppmärksammas.

Vidare framgick det ur intervjuerna att förutsättningarna för att politikerna ska intressera sig för vad som sägs i medborgardialogerna är begränsade, eftersom inte alla politiker är intresserade. En av informanterna skojade om att ”de som satt i medborgardialogen [demokratiberedningen, förf. anm.], det var väl i princip de som var intresserade” men förtydligar på frågan om politiker är intresserade av att medverka att ”jo [...] men det [är] långt ifrån alla” (intervju 2). En annan informant har samma uppfattning och sa: ”Vissa tycker att det är jättekul och bra att komma ut och så men inte alla” (intervju 1). Även den tredje informanten menade att det är svårt att motivera politiker till att delta under medborgardialogerna och beskrev politikernas inställning till dialogerna som att ”[v]issa tycker det är jättebra och vissa tycker nog inte det är alls lika bra” (intervju 3).

Resultatet från medborgardialogerna sprids beroende på om det är en fråga som väcker intresse och om politiker eller partier tar den till sig. Utöver det blir de dokument som sammanställs efter dialogerna till beslutsunderlag. En informant beskriver det beslutsunderlag som finns inför att beslut ska fattas som bristfälligt ibland, då blir dokumenten från medborgardialogerna ett komplement till det underlaget. Informanten beskriver att det finns ”mycket underlag redan nu [...] men samtidigt så sitter man ibland och funderar på, ja men hur tycker medborgarna? Vad tycker de om detta?” (intervju 2). Detta stämmer överens med vad som framgick i de dokument som analyserades. Dialogerna används främst som beslutsunderlag vilket ger medborgardialogerna ett *indirekt inflytande* över politikernas

beslutsfattande. Inflytande är emellertid begränsat till de frågor som politiker och medborgarna väljer att ta upp och belysa under medborgardialogerna, eftersom det endast är i dessa frågor som politikerna har beslutsunderlag från dialogerna.

Precis som med dokumenten finns det olika aspekter som kom fram i intervjuerna som kan kopplas till olika demokratikategorier. Enligt politikernas beskrivningar av det praktiska arbetet med medborgardialoger och deras egna erfarenheter verkar det finnas förutsättningar för att medborgardialogerna kan få inflytande över beslutsfattandet. Det finns en systematik i hur det rapporteras från medborgardialogerna till de politiker som inte deltagit. Som tidigare nämnt finns informationen att tillgå och därmed förutsättningarna för att medborgardialogerna ska kunna influera politiker när de fattar beslut. Det har framgått från intervjuerna att informanterna som själva deltagit i medborgardialogerna har stora möjligheter att lyfta medborgardialogerna i debatter och diskussion och därmed skapa bättre förutsättningar för att dialogerna ska få inflytande. Informanterna har beskrivit medborgardialogerna som erfarenheter som de även bär med sig i beslutsfattandet. Att de samtidigt menar att andra politiker inte är lika intresserade av dialogerna visar också på en begränsning i dialogernas möjlighet att influera beslutsfattandet. Medborgarna tycks ha störst inflytande över de politiker de möter i medborgardialogerna och de möter endast en liten del av alla politiker när dialoger arrangeras. Antalet politiker som medborgarna har möjlighet att påverka genom att lyfta synpunkter och frågor är därmed begränsad. Vidare har det visat sig viktigt att frågorna och ämnen som lyfts under dialogerna ska vara intressanta för den enskilde politikern eller ett parti för att det ska drivas vidare och kunna få inflytande över beslut. Det har visat sig vara av betydelse att det är en speciell typ av fråga som lyfter ett specifikt ämne som gärna lyfts fram av flera medborgare för att medborgardialogen ska få genomslag och påverka hur beslutsfattarna beslutar.

Vilket inflytande har då medborgardialogerna på skånska regionpolitikens beslutsfattande? Det kan handla om ett indirekt inflytande, eftersom informanterna uttryckt att dokumenten som medborgardialogerna genererar utgör ett beslutsunderlag. Att medborgardialogerna används som beslutsunderlag framgick även av analysen av dokumenten, som i en högre utsträckning i uppsatsen valts att tolka som en beskrivning av vad politikerna gör snarare än vad de säger att de gör och därför väger tungt. Samtidigt kan andra indikatorer från analysen tolkas som inflytande, även av den mer direkta karaktären. Medborgardialogerna kan styra beslutsfattandet när det under dialogen lyfts ett ämne som politiker tar med sig för diskussion i både nämnd och partigrupp, som därefter kan påverka hur politiker väljer att fatta beslut. Möjligtvis handlar det då i de flesta fall mer om inflytande över diskussioner än inflytande över beslutsfattandet, just på grund av att så många förutsättningar måste vara uppfyllda för att medborgardialogen ska gå hela vägen från just dialog till att påverka politikens beslutsfattande. Bättre förutsättningar finns för att medborgardialogen ska påverka beslutsfattandet för de politiker som deltar i dialogen, men då handlar det endast om en mindre del av alla politiker som fattar beslut i regionfullmäktige. Intervjuerna har gett indikationer på att förutsättningarna som ska vara uppfyllda för att medborgardialoger ska påverka politikens beslutsfattande, utöver de politiker som deltagit i medborgardialogen, är många. Det kan istället vara ett argument för att medborgardialogernas inflytande är

begränsat. Utifrån det empiriska material som analyserats i uppsatsen är det inte möjligt att säga att medborgardialogerna inte har något inflytande alls, i enlighet med den representativa demokratikategorin, eftersom informanterna uttryckt att beslutsfattandet påverkas av dialogerna. Däremot har både intervjuer, enkäter och dokument gett indikationer på att medborgardialogerna främst har ett indirekt inflytande över politikens beslutsfattande i enlighet med demokratikategorin deltagardemokrati i den representativa demokratin, men att detta indirekta inflytande är begränsat.

7 Medborgardialoger och den representativa demokratin

Den definition av deltagande som används i uppsatsen tar fasta på den aspekt som de valda och operationaliserade teorierna intresserar sig för - det mer eller mindre direkta inflytandet. Frågan om det handlar om just mer eller mindre direkt inflytande är viktig för att kunna diskutera uppsatsens ursprungliga undran om hur deltagardemokratin påverkar den representativa demokratin.

I Region Skåne har medborgarna genom medborgardialogerna i vissa fall inflytande över politikernas beslutsfattande. Utifrån analysen av det empiriska material som uppsatsen bygger på framstår det som möjligt att synpunkter som enskilda medborgare lyfter i medborgardialogerna kan påverka beslutsfattandet. Däremot inte sagt att de alltid gör det. Uppsatsen har inte lyckats visa på att politikernas roller förändras i en region som arbetar med medborgardialog, men däremot att medborgardialoger kan anses ha ett indirekt, men begränsat, inflytande över beslutsfattandet. Under specifika förutsättningar kan frågor och idéer få det genomslag som krävs för att medborgardialogerna ska påverka de skånska regionpolitikernas beslutsfattande.

Flera av de karaktärsdrag Schumpeter och realisterna menar att demokratin ska ha finns i de skånska regionpolitikernas arbete med medborgardialog. Medborgardialogerna tycks inte ha påverkat balansen mellan väljare och valda så mycket att politikerna inte längre kan sägas agera på uppdrag av medborgarna. Medborgardialogerna tycks även respektera den arbetsfördelning Schumpeter betonar eftersom politikerna fortsatt är de som fattar besluten. Däremot kan den möjligtvis beskrivas som förändrad jämfört med hur Schumpeter beskrev den på 60-talet. De synpunkter som lyfts fram av medborgare genom dialogerna tycks inte instruera politikerna, utan de verkar snarare utgöra en inspirationskälla. Politikerna fattar besluten och har makt över att låta medborgardialogerna påverka eller inte påverka beslut, vilket stämmer överens med Karlssons resonemang om politiker som gatekeepers. Med utgångspunkt i det empiriska material som analyserats i denna uppsats kan de skånska regionpolitikerna beskrivas som gatekeepers i frågan om deltagardemokratin påverkan på den representativa demokratin, när det förstås som medborgardialogernas påverkan på beslutsfattandet. Detta eftersom de besitter makten att låta dialogerna påverka just beslutsfattandet. De skånska regionpolitikerna har makt i den grundläggande frågan om medborgardialoger ska genomföras men också i frågan om medborgardialogerna ska påverka beslutsfattandet.

Dialogerna tycks vara ett sätt på vilket politiker blir inspirerade att lyfta vissa frågor som de själva håller med om och bedömer vara viktiga, eller finna vägledning i frågor där osäkerhet råder. Om politikerna varken tycker att en idé är intressant

eller vägledande behöver de heller inte gå vidare med den. Frågan om medborgardialogerna utgör ett hot mot den representativa demokratin ur realisternas synvinkel besvaras olika beroende på om idén eller frågan lyfts i vidare. Om den inte gör det, har medborgarna visserligen brutit mot Schumpeters regel om att deltagandet ska vara strikt avgränsat till valdagen, men deltagandet får inget inflytande över det politiska arbetet. Om det däremot handlar om en fråga som lyfts och i slutändan påverkar beslutsfattandet aktualiseras inte bara Schumpeters kritik mot medborgardialogerna utan även de negativa effekter som lyftes fram i tidigare forskning. Gilljam och Jodal, men även Jarl, menade att deltagardemokratiska aktiviteter bland annat har negativa effekter på annat politiskt deltagande vilket de menar innebär ett hot mot den representativa demokratin.

Frågan är dock om de medborgardialoger som arrangeras i Region Skåne skulle kategoriseras som deltagardemokratiska inslag av deltagardemokraterna, som önskar både mer och ett bredare deltagande. Utifrån vad som framgått i det empiriska materialet måste medborgardialogerna bedömas befinna sig långt ifrån Barbers definition om självstyrelse av medborgare. Utan något garanterat inflytande över beslutsfattandet blir det också svårt att tala om någon självstyrelse, eftersom politikerna i högsta grad fortfarande fattar beslut och styr även om de agerar på uppdrag av medborgarna. Istället aktualiseras Patemans kritik om att deltagandet används både på fel sätt och för att beskriva något som inte alls är medborgerligt deltagande genom deltagardemokratiska aktiviteter.

Medborgardialogen kan påverka den representativa demokratin negativt när en mindre del av befolkningen får mer inflytande, men även när medborgardialogerna blir ett spel för galleriet och inte har någon egentlig betydelse för utfallet av politiska beslut, ett resonemang som förekom i presentationen av tidigare forskning och i teoriavsnittet. I huvudsak tycks inte medborgardialogerna i Region Skåne arrangeras i syfte att acceptera redan fattade beslut – ett sätt på vilket dialogen kan användas som Pateman riktade kritik mot. Samtidigt har det ur analysen av dokumenten som valts ut till uppsatsen framgått att den typen av användning av dialogerna förekommer, om än i undantagsfall.

Vidare har det i uppsatsen lyfts fram att införandet av medborgardialoger utan att ge förutsättningar för medborgarna att få inflytande riskerar att skada den representativa demokratin just för att medborgarna får förhoppningar om inflytande som aldrig realiserar. Utifrån det empiriska material som analyserats i uppsatsen bedöms förutsättningarna för medborgardialogerna att få inflytande i Region Skåne finnas, men i begränsad utsträckning. Det krävs att enskilda politiker och partier lyfter eller intresserar sig för en fråga eller idé för att den ska få inflytande över beslutsfattandet. Jarl formulerade sig i termer av att politikerna inte får *motarbete* det inflytande deltagandet kan få över beslut, eftersom effekterna av genomförda dialoger då kan bli de motsatta och påverka demokratin negativt. Om motarbetandet förstås som en antonym till främjande har uppsatsen främst genom intervjuerna kunnat visa på både ett svalt intresse från politiker att delta i dialogerna och någon typ av motarbetning mot de åsikter och förslag som lyfts i dialogerna som de själva inte håller med om. Det sker en typ av motarbetning när politikerna är ovilliga att lyfta ett förslag, på samma sätt som det sker ett främjande av dialogernas inflytande när en idé eller fråga lyfts av medborgare som en enskild politiker eller ett parti

håller med om och därför vill driva vidare. I de fall politikerna motarbetar medborgardialogernas inflytande finns risken att de skadar den representativa demokratin.

Troligt är att varken realisterna eller deltagandedemokraterna skulle vara nöjda mer hur medborgardialoger används i Region Skåne. De förstnämnda för att medborgarna har för mycket inflytande vilket är ett hot mot hur den representativa demokratin är uppbyggd. De sistnämnda skulle inte vara nöjda med hur medborgardialogerna används för att de inte får det inflytande som krävs för att det ska vara möjligt att beskriva dem i termer av deltagardemokrati, vilket riskerar att skada medborgarnas förtroende för demokratin. Realisterna kan argumentera för att medborgardialogerna påverkar skånska regionpolitikens beslutsfattande för mycket, medan deltagandedemokraterna kan peka på att de skånska regionpolitikernas roller i beslutsfattandet är oförändrad och att inte ens de politiker som arbetar närmast medborgardialogerna beskriver att dialogerna generellt har inflytande över beslutsfattandet. Samtidigt som det finns teoretiska resonemang om att både realisternas och deltagardemokraternas kritik mot hur medborgardialogerna används i Region Skåne tyder på att dialogerna försvagar den representativa demokratin, har uppsatsen utifrån det empiriska materialet och det teoretiska verktyget inte kunnat visa på att medborgardialogerna utgör ett hot mot den representativa demokratin. Medborgardialogerna har inte påverkat politikernas roller på ett sätt som riskerar att hota den representativa demokratin, enligt Karlssons resonemang. Uppsatsen har dessutom indikerat att medborgardialogerna har inflytande över politikernas beslutsfattande, men att inflytandet är indirekt och begränsat.

I kapitlet där redogörelsen gjordes för tidigare forskning på området pekade både Nilsson och Karlsson på andra delar av medborgardialogernas effekter. Nilsson menade att utan de formella kanalerna för deltagande begränsas inflytandet till den grupp av medborgare som har tillgång till informella kanaler. Karlsson lyfte systematiken som dialogerna fört med sig som innebär att politikerna får kontroll över både utformning och inverkan, i jämförelse med hur medborgare tidigare påverkat politikernas beslutsfattande. Uppsatsen har i allra högsta grad visat på att de skånska regionpolitikerna har kontroll över utformningen av dialogerna, eftersom de både bestämmer var de ska äga rum och vilka frågor som ska behandlas. Att de har kontroll över dialogernas inverkan har också framkommit i uppsatsen, eftersom regionpolitikerna har möjlighet att själva kontrollera över om en viss idé eller fråga ska nå hela vägen till att påverka ett beslut. Om medborgardialogerna förstås ur perspektivet att dialogen blir ett verktyg som ger en större del av befolkningen tillgång till formella kanaler för potentiellt inflytande och som ger politikerna möjlighet att styra och utforma deltagandet på ett sätt som hanterar demokratiska problem, finns argument för att medborgardialogerna förstärker den representativa demokratin. Om alternativet till dialogerna är att låta mindre grupper i samhället med tillgång till informella kanaler för inflytande påverka beslutsfattandet, blir medborgardialogerna snarare en lösning på ett demokratiskt problem än en lösning som skapar demokratiska problem.

Hur medborgardialogerna påverkar beslutsfattandet är bara en av många aspekter som kan undersökas när svar söks på frågan om hur deltagardemokratin

påverkar den representativa demokratin, likväl som skånsk regionalpolitik bara är en av många arenor som kan undersökas. Medborgardialogen kan handla om något vidare än att ge ytterligare beslutsunderlag till politiker. Det är möjligt att dialogen, som ett berikande samtal, ett tillfälle att förklara eller för att testa sina argument, kan ge andra värden för bägge deltagare och därigenom påverka den representativa demokratin på olika sätt.

8 Förslag till vidare forskning

Under arbetet med uppsatsen har flera frågor väckts som skulle vara intressanta att undersöka, både med Region Skåne som fall och med frågan om deltagardemokratin påverkan på den representativa demokratin som utgångspunkt.

Ur intervjuerna framgick det att när de skånska regionpolitikerna medverkar i dialoger är de inte representanter för sitt parti, utan för regionen i stort. En fråga som väcktes när intervjuerna genomfördes var vilken betydelse det partioberoende politiska samtalet har, både för medborgare, politiker och demokratin. När medborgare och politiker annars möts under mer arrangerade former, exempelvis i valstugor, är politikerna representanter för ett parti. Insikten om att de inte bär några partiloggor i regionens medborgardialoger väcker en undran om det partioberoende mötet är något speciellt och för med sig något annat - för både medborgare, politiker och demokratin.

Uppsatsen har riktat in sig på politiker och deras erfarenhet av medborgardialoger. För att bättre kunna besvara uppsatsens huvudfråga om hur deltagardemokrati påverkar den representativa demokratin är det intressant att även lyfta in medborgarnas perspektiv. Frågan om medborgarnas förväntningar på dialogernas inflytande och vilka effekter det har på den representativa demokratin togs upp i kapitlet tidigare forskning. Det är en utgångspunkt som skulle vara fruktbar att använda med Region Skåne som fall och som komplement till resultatet från denna uppsats, för att bättre besvara huvudfrågan.

Ytterligare en intressant utgångspunkt för vidare forskning är att undersöka det faktiska intresset för, men även medborgarnas kännedom om, medborgardialogerna. I syfte att få en bild av medborgardialogerna anmälde jag mig till ett medborgardialogmöte som ägde rum samtidigt som arbetet med uppsatsen pågick. Dialogen skulle hållas för att diskutera *Skånes regionala utvecklingsstrategi* som var på remiss, men mötet ställdes in med kort varsel eftersom jag var den enda anmälda deltagaren. Det väckte frågor om hur dialogerna marknadsförs, vilka ämnen som väljs ut, men också vilka medborgare dialogerna riktar sig till - och vilken representativitet det resulterar i.

Utöver medborgarnas perspektiv skulle det även vara intressant att inkludera tjänstepersoner i en liknande studie, för att undersöka deras roll i arbetet med medborgardialoger och vilken påverkan det har på den representativa demokratin.

I uppsatsen har ett stort fokus hamnat på det beslutsunderlag som medborgardialogerna genererar. Det har väckt frågor om hur många beslutsunderlag regionpolitiker i Skåne, men även andra politiker, tillskansar sig inför ett beslut, ett område som skulle vara intressant att undersöka. Om medborgardialogen utgör ett av många beslutsunderlag kan det även tänkas ha betydelse för hur stor påverkan som dialogerna har på de politiker som fattar beslut.

En stor del av den teoribildning som finns om medborgardialoger och deltagardemokrati, samt deras relationer till den representativa demokratin, har sitt ursprung i studier som genomförts på den nationella eller den lokala nivån. Utöver

de mer specifika förslagen till vidare forskning uppmanar jag också till mer forskning om den regionala demokratin och de regionala valen. Det tycks inte bara vara ett bortglömt val för väljare, utan även för akademiker.

9 Referenser

- Amná, Erik, 2003. "Deltagardemokratin – Önskvärd, nödvändig – men möjlig? i Gilljam, Mikael – Jörgen Hermansson (red.) *Demokratins mekanismer*. Malmö: Liber, s. 106-124.
- Barber, Benjamin R., 1984. *Strong Democracy: Participatory Politics for a New Age*. Berkeley, CA: University of California Press.
- Bergström, Göran – Per-Anders Svärd, 2018. "Idé- och ideologianalys" i Boréus, Kristina – Göran Bergström (red.) *Textens mening och makt*. 4 uppl. Lund: Studentlitteratur, s. 133–176.
- Blaug, Ricardo, 2002. "Engineering Democracy", *Political Studies*, vol. 50, nr. 1, s. 102-116.
- Boréus, Kristina – Göran Bergström (red.), 2018. *Textens mening och makt*. 4 uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Brothén, Martin - Sören Holmberg (red.), 2010. *Folkets representanter: en bok om riksdagsledamöter och politisk representation i Sverige*. Göteborg: Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.
- Catovic, Amela, 2004. *Medborgarna och demokratin: en fallstudie om medborgardeltagande och medborgarinflytande i Helsingborg utifrån ett deltagardemokratiskt perspektiv*. Kandidatuppsats. Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet.
- Denzin, Norman K., 2009/1970. *The Research Act: A Theoretical Introduction to Sociological Methods*. Piscataway, NJ: Aldine Transaction.
- DiMaggio, Paul, 2014. "Comment on Jerolmack and Khan", *Sociological Methods & Research*, vol. 2, nr. 43, s. 232-235.
- Esaiasson, Peter – Sören Holmberg, 1990. "Makten i riksdagen". *Statsvetenskaplig tidskrift*, vol. 93, nr. 2, s. 137–147.
- Esaiasson, Peter – Mikael Gilljam – Henrik Oscarsson – Ann Towns – Lena Wängnerud, 2017. *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 5 uppl. Stockholm: Wolters Kluwer.
- Flinders, Matthew – Katherine Dommatt, 2013. "Gap Analysis: Participatory Democracy, Public Expectations and Community Assemblies in Sheffield", *Local Government Studies*, vol. 31, nr. 4, s. 488-513.
- Gilljam, Mikael, 2003. "Deltagardemokrati med förhinder" i Gilljam, Mikael – Jörgen Hermansson (red.) *Demokratins mekanismer*. Malmö: Liber, s. 185-211.
- Gilljam, Mikael – Ola Jodal, 2005. *Demokratiutveckling i svenska kommuner. Del III Kommunala demokratiseringar – vägen till en mer vital demokrati?* Göteborg: CEFOS, Göteborgs universitet.
- Gilljam, Mikael – David Karlsson – Anders Sundell, 2010. "Representationsprinciper i riksdag och kommunier" i Brothén, Martin – Sören

- Holmberg (red.) *Folkets representanter*. Göteborg: Göteborgs universitet, s. 35–64.
- Gustafsson, Anette – David Karlsson, 2010. *Regionstorlek och demokrati – Möjliga effekter av en sammanslagning av Värmland och Västra Götaland*. Karlstad: Landstinget i Värmland.
- Hajo, Medya, 2007. *Utgör deltagardemokrati ett hot eller komplement till den representativa demokratin?* Magisteruppsats. Huddinge: Statsvetenskapliga institutionen, Södertörns högskola.
- Hansson, Caroline, 2006. *Att mäta och undersöka demokrati - med Region Skåne som empiriskt fall*. Uppsats. Lund: Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet.
- Harvey, William S., 2011. "Strategies for Conducting Elite Interviews". *Qualitative Research*, vol. 11, nr. 4, s. 431-441.
- Held, David, 2006. *Models of Democracy*. 3 uppl. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Intervju 1 = Intervju med politiker i Region Skåne. Intervju 19 november 2019.
- Intervju 2 = Intervju med politiker i Region Skåne. Intervju 19 november 2019.
- Intervju 3 = Intervju med politiker i Region Skåne. Intervju 20 november 2019.
- Jarl, Maria, 2003. "Deltagardemokraterna och den representativa demokratin" i Gilljam, Mikael – Jörgen Hermansson (red.) *Demokratins mekanismer*. Malmö: Liber, s. 125-140.
- Jerolmack, Colin - Shamus Khan, 2014. "Talk Is Cheap: Ethnography and the Attitudinal Fallacy", *Sociological Methods & Research*, vol. 2, nr. 44, s. 178-209.
- Johnson, R. Burke – Anthony J. Onwuegbuzie – Liza A. Turner, 2007. "Toward a Definition of Mixed Methods Research", *Journal of Mixed Methods Research*, vol. 1, nr. 2, s. 112- 133.
- Karlsson, David, 2013. "Åsiktsöverensstämmelse mellan väljare och valda i regionpolitiken" i Bergström, Annika – Johan Ohlsson (red.) *En region för alla? Medborgare, människor och medier i Västsverige*. Göteborgs universitet: SOM-institutet.
- Karlsson, Martin, 2011. "Kan medborgardialoger stärka den representativa demokratin?" i Hellberg, Ann-Sofie – Martin Karlsson – Erik Lundberg – Monika Persson (red.) *Perspektiv på offentlig verksamhet i utveckling*. Örebro: Örebro Universitet, s. 113–124.
- Karlsson, Martin, 2012. "Participatory initiatives and political representation: the case of local councillors in Sweden". *Local Government Studies*, vol. 38, nr. 6, s. 795-815.
- Kymlicka, Will - Wayne Norman 2016. "The Return och the Citizen" i Blaug, Ricardo - John Schwarzmantel (red.) *Democracy: a reader*. New York, N.Y.: Columbia University Press, s. 206-213.
- Körner, Svante - Lars Wahlgren, 2015. *Statistisk dataanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Lamont, Michèle - Ann Swidler, 2014. "Methodological Pluralism and the Possibilities and Limits of Interviewing". *Qualitative Sociology*, vol. 37, nr. 2, s. 153-171.

- Levy, Jack S., 2008. "Case studies: Types, Designs, and Logics of Inference", *Conflict Management and Peace Science*, vol. 25, s. 1 – 18.
- Lewin, Leif, 1970. *Folket och eliterna: en studie i modern demokratisk teori*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- Lidström, Anders, 2012. "Landstingsval och andra val". *Forskningsrapporter i statsvetenskap vid Umeå universitet*, vol. 2012, nr. 1, s. 105–114.
- MacLean, Lauren M., 2010. "The Power of the Interviewer" i Mosley, Layna (red.) *Interview Research in Political Science*. Ithaca, NY: Cornell University Press, s. 67-83.
- Mosley, Layna, 2010. "Just talk to people? Interviews in contemporary political science" i Mosley, Layna (red.) *Interview Research in Political Science*. Ithaca, NY: Cornell University Press, s. 1-28.
- Nilsson, Tom, 2005. *Till vilken nytta?* Lund: Statsvetenskapliga institutionen, Lunds Universitet.
- Olsson, Erika - Sophia Jönsson, 2010. *Samtal om det: Om deliberativ demokrati på regional nivå: en tvåfallsstudie av Värmlands landsting och Fyrbodalsområdet i Västra Götalandsregionen*. Uppsats. Lund: Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet.
- Parry, Geraint – George Moyser, 2016. "Participation, More Democracy?" i Blaug, Ricardo – John Schwarzmantel (red.) *Democracy: A reader*. 2 uppl. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Pateman, Carole, 1970. *Participation and Democracy Theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Persson, Linn - Hanna Söderberg, 2017. *Medborgardialog: I demokratins tjänst?* Kandidatuppsats. Västerås: Avdelningen för ekonomi och samhällsvetenskap, Mälardalens högskola.
- Pettersson, Maria – Christina Ribbhagen, 2002. "Förutsättningar för ett brett medborgerligt deltagande" i Oscarsson, Henrik (red.) *Demokratitrender*, SOM-rapport nr. 32. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs Universitet, s. 137–158.
- Pluye, Pierre – Quan Nha Hong, 2014. "Combining the Power of Stories and the Power of Numbers: Mixed Methods Research and Mixed Studies Reviews", *Annual review of Public Health*, vol. 35, s. 29-35.
- Pålsson, Lina, 2017. *Det ideala samtalets plats i en offentlig verklighet?: En kvalitativ studie av Halmstads kommuns demokratiarbete genom ett fokus på medborgardialoger*. Kandidatuppsats. Halmstad: Högskolan i Halmstad.
- Rafsten, Charlotte - Sara Strand, 2012. *Klokare politiker? En fallstudie av Skånedialogen som demokratiutvecklande metod*. Magisteruppsats. Lund: Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet.
- Regeringsformen SFS 1974:152.
- Region Skåne, 2013. *Region Skånes principer för medborgardialog*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.skane.se/Public/Protokoll/Regionstyrelsen/2019-09-05/Demokratiutveckling%20och%20medborgardialog%20-%20riktlinjer/Principer%20f%C3%B6r%20medborgardialog.pdf> Hämtdatum: 2019-10-02.
- Region Skåne, 2014. *Metoder för dialog med medborgare*. Kristianstad: Region Skåne.

- Region Skåne, 2019. *Medborgardialog*. Region Skånes webbplats. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.skane.se/politik-och-demokrati/Sa-kan-du-paverka/Medborgardialog/> Hämtdatum: 2019-11-12.
- Region Stockholm 2019. *Demokratiarbete.?*. Region Stockholms webbplats. [Elektronisk] <https://www.sll.se/> Hämtdatum: 2019-10-02.
- Regionstyrelsen, 2019. *Demokratiutveckling och medborgardialog - riktlinjer*. Beslutsförslag. Kristianstad: Region Skåne. [Elektronisk] Tillgänglig: https://www.skane.se/Public/Protokoll/Regionstyrelsen/2019-09-05/Demokratiutveckling%20och%20medborgardialog%20-%20riktlinjer/RS_Beslutsf%C3%B6rslag.pdf Hämtdatum: 2019-10-02.
- Roulston, Kathryn, 2010a. "Designing Studies That Use Interviews" i *Reflective Interviewing: A Guide to Theory and Practice*. London: SAGE.
- Roulston, Kathryn, 2010b. "Asking Questions and Individual Interviews" i *Reflective Interviewing: A Guide to Theory and Practice*. London: SAGE.
- Roulston, Kathryn, 2010c. "Theorizing the Qualitative Interview" i *Reflective Interviewing: A Guide to Theory and Practice*. London: SAGE.
- SCB, 2015. *Är det statistiskt säkerställt?* Statistiska centralbyrån. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2015/Ar-det-statistiskt-sakerstallt/> Hämtdatum: 2020-01-06.
- SCB Statistikdatabasen, 2019. *Medborgardialog efter landsting. Mandatperiod 2010-2014 - 2014-2018*. Statistiska centralbyrån. [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_ME_ME0002_ME0002L/ME0002LanD05/table/tableViewLayout1/ Hämtdatum: 2019-09-30.
- Schumpeter, Joseph A., 1976. *Capitalism, Socialism and Democracy*. 5 uppl. London: Routledge.
- SKL, 2009. *11 tankar om medborgardialog i styrning*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting.
- SKL, 2013. *Medborgardialog som del i styrprocessen*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting.
- SKL, 2019. *Medborgardialog i styrning*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting.
- SOU 2000:1 *En uthållig demokrati! - Politik för folkstyrelse på 2000-talet*. Slutbetänkande från Demokratiutredningen.
- SOU 2016:5 *Låt fler forma framtiden!* Slutbetänkande från 2014 års Demokratiutredning.
- Squassina, Anna, 2011. *Metoder för medborgardialog: i samband med framställandet av en översiktsplan*. Examensarbete avancerad nivå. Uppsala: SLU, Institutionen för stad och land.
- Sveriges riksdag, 2017. *Demokratin i samhället: Studiematerial från riksdagen*. Stockholm: Sveriges riksdag.
- Swank, Duane, 2015. "What Comparativists really do", *Comparative Social Research*, vol. 24, s. 361-372.
- Tarrow, Sidney, 1995. "Bridging the Quantitative-Qualitative Divide in Political Science". *American Political Science Review*, vol. 89, nr. 2, s. 471-474.

- Teorell, Jan, 2003. "Demokrati och deltagande: Tre ideal i demokratin och praktiken" i Gilljam, Mikael - Jörgen Hermansson (red.) *Demokratins mekanismer*. Malmö: Liber.
- Teorell, Jan – Torsten Svensson, 2007. *Att fråga och att svara: samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber.
- Trost, Jan, 2014. *Kvalitativa intervjuer*. 4 uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Verba, Sidney – Norman H. Nie, 1972. *Participation in America: Political Democracy and Social Equality*. New York, NY: Harper and Row.
- Vetenskapsrådet, 2002. *Forskningsetiska principer*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Åström, Joachim – Thomas Sedelius, 2010. *Representativ demokrati 2.0 En utvärdering av Malmöinitiativet och Malmöpanelen*. Slutrapport till Malmö stad. Malmö: Malmö stad.
- Åström, Joachim – Thomas Sedelius, 2011. "Perspektiv på offentlig verksamhet i utveckling" i Hellberg, Ann-Sofie – Martin Karlsson – Erik Lundberg – Monika Persson (red.) *Perspektiv på offentlig verksamhet i utveckling*. Örebro: Örebro Universitet, s. 127–135.
- Öberg, Johan, 2017. *Demokratiskt inflytande - i arrangörens makt: Om demokratisk inkludering och exkludering i hälso- och sjukvårdspolitiken*. Masteruppsats. Lund: Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet.

10 Bilagor

10.1 Enkät

* Obligatoriskt

1. Vilket parti representerar du i regionfullmäktige? *

- Centerpartiet
- Kristdemokraterna
- Liberalerna
- Miljöpartiet
- Moderaterna
- Socialdemokraterna
- Sverigedemokraterna
- Vänsterpartiet

2. Vilket alternativ stämmer bäst överens med hur du agerar i en situation där din egen åsikt, den åsikt som medborgare uttryckt och den åsikt som ditt parti uttryckt, står i konflikt med varandra? *

- Jag agerar enligt min egen åsikt när den står i konflikt med partiets åsikt och medborgarnas åsikt
- Jag agerar enligt medborgarnas åsikt när den står i konflikt med min egen åsikt och partiets åsikt
- Jag agerar enligt partiets åsikt när den står i konflikt med medborgarnas åsikt och min egen åsikt

3. Vilket alternativ stämmer bäst överens med hur du tycker att politiker bör agera i en situation där den egna åsikten, den åsikt som medborgare uttryckt och den åsikt som partiet uttryckt, står i konflikt med varandra? *

- Politiker bör agera enligt sin egen åsikt när den står i konflikt med partiets åsikt och medborgarnas åsikt
- Politiker bör agera enligt medborgarnas åsikt när den står i konflikt med den egna åsikten och partiets åsikt
- Politiker bör agera enligt partiets åsikt när den står i konflikt med medborgarnas åsikt och den egna åsikten

Skicka

Figur 10.1 Uppsatsens enkät

Notera: bilagan är den enkät som skickades till politiker i regionfullmäktige i Region Skåne. Den enkät som skickades till Region Stockholm hade även Oberoende som svarsalternativ på första frågan.

10.2 Intervjuguide

Intervjuguide
Medborgardialogerna och beslutsfattandet – deltagardemokratin och den representativa demokratin
Berätta om erfarenheter
<ul style="list-style-type: none"> • Medborgardialoger och påverkan på beslutsfattandet <ul style="list-style-type: none"> ○ Hur påverkar medborgardialogerna beslutsfattandet? • Medborgardialoger och åsikter i konflikt <ul style="list-style-type: none"> ○ Egen åsikt, medborgares åsikt, partiets åsikt. Hur resonerar? • Problematiken med medborgardialogernas inflytande ur ett demokratiteoretiskt perspektiv • Övrigt om ämnet
Bör vara? Hur bli mer/mindre? Hur bli bättre? Problem?

Figur 10.2 Uppsatsens intervjuguide

10.3 Statistiska resultat

	Region Stockholm			Region Skåne		
	Parti-representant	Individualist	Medborgar-delegat	Parti-representant	Individualist	Medborgar-delegat
Centerpartiet	4	1		4	1	1
Krist-demokraterna	4	1	1	2	3	
Liberalerna	3	1		3	3	
Miljöpartiet	1			7		
Moderaterna	4	2		8	6	1
Social-demokraterna	12	3	1	13	1	2
Sverige-demokraterna	7			11	1	2
Vänsterpartiet	6	2		5		
Totalt	41	10	2	53	15	6

Korstabell 10. 1 ”Hur agerar du?” med politiska partier

	Region Stockholm			Region Skåne		
	Parti-representant	Individualist	Medborgar-delegat	Parti-representant	Individualist	Medborgar-delegat
Centerpartiet	4	1		4	1	1
Krist-demokraterna	4	1	1	3	2	
Liberalerna	3	1		4	2	
Miljöpartiet	1			6	1	
Moderaterna	4	1	1	8	6	1
Social-demokraterna	11	3	2	14	1	1
Sverige-demokraterna	7			11		3
Vänsterpartiet	6	1	1	5		
Totalt	40	8	5	55	13	6

Korstabell 10.2 "Hur bör politiker agera?" med politiska partier

Region * Hur agerar du? Crosstabulation

		Hur agerar du?			Total	
		Jag agerar enligt medborgarnas åsikt när den står i konflikt med min egen åsikt och partiets	Jag agerar enligt min egen åsikt när den står i konflikt med partiets åsikt och medborgarnas	Jag agerar enligt partiets åsikt när den står i konflikt med medborgarnas åsikt och min egen		
Region	Skåne	Count	6	15	53	74
		% within Region	8,1%	20,3%	71,6%	100,0%
	Stockholm	Count	2	10	41	53
		% within Region	3,8%	18,9%	77,4%	100,0%
Total		Count	8	25	94	127
		% within Region	6,3%	19,7%	74,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,089 ^a	2	,580	,627
Likelihood Ratio	1,147	2	,563	,627
Fisher's Exact Test	,998			,627
N of Valid Cases	127			

a. 2 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,34.

Statistisk uträkning 10.1 "Hur agerar du?"

Region * Hur bör politiker agera? Crosstabulation

		Hur bör politiker agera?			Total	
		Politiker bör agera enligt medborgarnas åsikt när den står i konflikt med den egna åsikten och partiets	Politiker bör agera enligt partiets åsikt när den står i konflikt med medborgarnas åsikt och den egna ås	Politiker bör agera enligt sin egen åsikt när den står i konflikt med partiets åsikt och medborgarnas ås		
Region	Skåne	Count	6	55	13	74
		% within Region	8,1%	74,3%	17,6%	100,0%
	Stockholm	Count	5	40	8	53
		% within Region	9,4%	75,5%	15,1%	100,0%
Total		Count	11	95	21	127
		% within Region	8,7%	74,8%	16,5%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	,182 ^a	2	,913	,909
Likelihood Ratio	,183	2	,913	,909
Fisher's Exact Test	,247			,909
N of Valid Cases	127			

a. 1 cells (16,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,59.

Statistisk uträkning 10.2 "Hur bör politiker agera?"